

PROFESSORIEN,
TIETEENTEKIJÖIDEN
JA YLIOPISTOJEN
OPETUSALAN LEHTI

2021

3

Acatiimi

Salomo Näkkäläjärvi ja professori Väinö Auer Enontekiöllä vuonna 1923. Monista aikalaisistaan poiketen Auer merkitsi muistiin kuvaamiensa ihmisten nimet eikä nimennyt kuvia vain ”lapin ukko” tai ”kolttalapset”.

TUTKIMUS OMIIN KÄSIIN

Omaa kulttuuriaan tutkivat saamelaiset tutkijat tasa-painoilevat tiedeyhteisön ja oman yhteisönsä välissä.

Acatiimi

PÄÄTOIMITTAJA TUOMO TAMMINEN
PUH. 040 3511 196
TUOMO.TAMMINEN@ACATIIMI.FI

ILMESTYISPÄIVÄ 3/2021 7.6. 2020 • **24. VUOSIKERTA** PAINOS 12 000 KPL

• **VERKKOVERSIO** ACATIIMI.FI • **JULKAISIJAT** • PROFESSORILIITTO RY, TIETEENTEKIJÄT RY,
YLIOPISTOJEN OPETUSALAN LIITTO YLL RY • **ULKOASU** TUOMO TAMMINEN/PÄÄLAUSE •

TOIMITUSNEUVOSTO ELINA ANDERSSON-FINNE (PROFESSORILIITTO), TOMMI KOKKONEN
(TIETEENTEKIJÄT), JOHANNA MOISANDER (PROFESSORILIITTO), SANTERI PALVIAINEN (YLL) JA
OUTI YLITAPIO-MÄNTYLÄ (YLL)

• **PAINOPIIKKA** PUNAMUSTA, FORSSA • **ISSN** 1455 - 1608 •

PÄÄKIRJOITUS

Korona on huono opettaja

SANTERI PALVIAINEN
PUHEENJOHTAJA, YLIOPISTOJEN
OPETUSALAN LIITTO YLL

Valoo näkyy jo tunnelin päässä. Voimme olla suhteellisen luottavaisin mielin, että syksyllä saamme taas palata kateederin taakse, mutta mihin maailmaan palaamme?

Vuosi on koetellut ja haastanut monin tavoin, ja jokainen opettaja ja opiskelija on kehittänyt poikkeustilanteessa erilaisia työskentelytapoja.

Etenemisen tapoja voi pohtia: palataan takaisin vuoteen 2019, jatketaan vuotta 2020 tai muodostetaan niistä jokin synteesi. Selvää on kuitenkin se, ettei koronavirus-epidemia voi toimia oppaana siihen, mikä on mielekästä tai kohtuullista. Ollaanko tekemässä informoitua loikkaa vai sokeaa hypyä?

Parhaillaan yliopistoissa käydään varmasti keskustelua tulevan syksyn opetuksen muodoista. Erilaiset lähi-, etä- ja hybridi-toteutukset ovat olleet pohdin-

nassa, ja päätöksiä on tehty eri hallinnontasoilla vaihtelevassa määrin.

On kuitenkin syytä todeta, että päätös opetuksen toteutusmuodoista tulisi tehdä mahdollisimman yhteisöllisesti – vastuu ei voi olla yksittäisellä opettajalla. Opetuksen lukujärjestys- ja tilakysymykset ovat normaalinakin aikana hankalia. Olennainen kysymys onkin se, haluavatko opiskelijat ja opettajat palata kampukselle vai jatkaa opiskeluitaan ja opetustaan kotoa käsin.

Eri vastauksia on varmasti yhtä monia kuin vastaajia. Joillekin opiskelijoille etäaika on ollut valtava koettelemus, mutta samaan aikaan moni muu on kokenut uudenlaisen vapauden tervetulleena. Samoin opetushenkilökunnan kokemukset ovat vaihtelevia.

Kohtuullista ei ole ainakaan se, että vastaisuudessa jokaiselle opiskelijalle tarjottaisiin sitä, mitä hän haluaa, milloin hän haluaa ja sillä tavalla, jolla hän haluaa. On oltava yhteiset raamit kohtaamiselle ja opetukselle.

ILMOITUKSET PIRUNNYRKKI OY,
KARI KETTUNEN, PUH. 0400 185 853,
KARI.KETTUNEN@PIRUNNYRKKI.FI

ILMOITUSHINNASTO 1/1 TAKAKANSI 4-VÄRI
1110 €, 1/1 MUUT SIVUT 4-VÄRI 950 €,
1/2 4-VÄRI 740 €, AUKEAMA 4-VÄRI 1320 €

MEDIAKORTTI ACATIIMI.FI/MEDIA.PHP

ILMESTYMINEN 2021

4. NRO 30. ELOKUUTA

5. NRO 18. LOKAKUUTA

6. NRO 13. JOULUKUUTA

KANNEN KUVA
MUSEOVIRASTO / SUOMALAI-
UGRILAINEN KUVAKOKOELMA

Sekään ei ole kohtuullista, että samalla työajalla annettaisiin samanaikaisesti sekä lähi- että etäopetusta. Hybridiopetus, jossa osa osallistujista on läsnä opetustilassa ja osa etäyhteyden päässä, sisältää monia pedagogisia haasteita. Niiden voittamiseksi saamme toivottavasti päteviä käytänteitä ja uusia työkaluja opettajien pedagogiseen työkalupakkiin.

Opettaja luonnollisesti valitsee ne menetelmät, joita hän omaan pedagogiseen osaamiseensa nojautuen pitää mielekkäinä, mutta laajemmista raameista on syytä käydä perusteellinen keskustelu.

On paljon asioita, jotka hoituvat nyt etänä. Näitä kokemuksia on esitelty laajalti pääkirjoituksissa ja kolumneissa. Monet rutiiniluontoiset palaverit siirtynevät etänä käytäviksi, ja ohjaus seurannee perässä.

Tässä yhteydessä myös työtilakysymys nousee esiin: jos esimerkiksi kolmen hengen huoneessa yksi vetää etäopetusta, toinen etäohjausta ja kolmas on etäpala-

verissa, kakofonia on taattu. Vetytymistilat ovat kortilla. Tämä kaikki pakottaa hakeutumaan kohtiin töihin riippumatta olosuhteista. Sekään ei ole kaikissa suhteissa optimaalinen tilanne – tuoreessa muistissahan ovat etätyöskentelyn alkuaikat keväällä 2020, jolloin lapset ja muut perheenjäsenet tekivät yllättäviä esiintymisiä opetusten ja kokousten taustalla.

On syytä syvällisesti pohtia, mikä on se tapa, jolla 2030-luvun opetusta toteutetaan ihan näin korkeakoulujen yhteisen Digivisio-hankkeen hengessä.

Kuva on varmasti hyvin toisenlainen kuin nyt, mutta on yhtä kaikki tärkeää käydä toteuttamistavoista dialogia, koska kysymys yltää opettajien työajasta opiskelijoiden asumiseen opiskelupaikkakunnalla ja luentosalien säilymiseen opetuskäytössä.

Hosumisesta ja sen tuloksista on olemassa karkeita sananlaskuja, joita en tässä toista, mutta yhtä kaikki on selvää, että korona on huono opettaja. •

”Päätös opetuksen toteutusmuodoista tulisi tehdä mahdollisimman yhteisöllisesti – vastuu ei voi olla yksittäisellä opettajalla.”

VAKIOT

Pääkirjoitus.....	2
Ledare	4
Kysymys-vastaus.....	22
Kolumni.....	24
Tyyppi.....	40
Leader	44
Keskustelua.....	46
Know Your Rights.....	49
Kirja-arviot.....	50
Historian havinaa.....	52

ARTIKKELIT

sivu 6: **YLIOPISTOJEN SISÄISISSÄ
RAHOITUSMALLEISSA ISOT EROT**

sivu 10: **SUOMEN AKATEMIAN
RAHOITUS UHATTUNA**

sivu 12: **MILLÄ RESURSSILLA
LISÄÄ OPISKELIJOITA ULKOMAILTA?**

sivu 14: **TUTKIJAT
MAALITTAMISEN KOHTEENA**

sivu 16: **MÄÄRÄAIKAISTEN OSUUS
PYSYI YLIOPISTOISSA ENNALLAAN**

sivu 18: **ENTISTÄ VÄHEMMÄN
MÄÄRÄAIKAISIA PROFESSOREJA**

sivu 20: **ÅBO AKADEMI VILL
UTBILDA LÄRARE I SVERIGE**

sivu 26: **TUTKIMUSVÄSYMYSTÄ
JA ROTUOPPEJA**

sivu 32: **YMMÄRRÄMMEKÖ
LUKEMISEN MERKITYKSEN?**

sivu 38: **NAVIGATING THE FINNISH
SYSTEM AS AN INTERNATIONAL
PHD CANDIDATE**

LEDARE

SANTERI PALVIAINEN

ORDFÖRANDE, FÖRBUNDET FÖR

UNDERVISNINGSSSEKTORN VID UNIVERSITETEN YLL

Coronan är en dålig lärare

Det syns redan ljus i tunneln. Vi kan väl se med tillförsikt på möjligheten att i höst återvända bakom katedern, men till hurdan värld återvänder vi? Året har varit utmanande i många hänseenden, och i undantagssituationen har varje lärare och student utvecklat olika arbetsmetoder.

Det finns olika sätt att gå vidare: vi kan återvända till år 2019, fortsätta från år 2020 framåt eller skapa något slags syntes av dessa. Det är dock uppenbart att coronapandemin inte kan vägleda oss till meningsfulla och rimliga lösningar. Håller vi på att ta ett övervägt språng eller ett blint hopp?

I detta nu för universiteten sannolikt en diskussion kring undervisningens olika utformningar på hösten. Olika versioner av när-, distans- och hybridundervisning har satts under lupp, och olika förvaltningsinstanser har tagit beslut i varierande grad.

Det finns dock skäl att konstatera att beslutet om undervisningens utformning måste vara gemensamt – ansvaret kan inte ligga hos enskilda lärare. Även under normala omständigheter är frågorna gällande läsordningar och utrymmen besvärliga. Den centrala frågan är om studenterna och lärarna vill återvända till campus eller helst fortsätta med studierna och undervisningen hemma.

Det finns säkert lika många svar som det finns ställningstagare. För en del studenter har distanstiden varit en verklig prövning medan många andra har välkomnat den nya friheten. Likaså har lärarna varierande erfarenheter.

Rimligt är åtminstone inte det att varje student framöver skulle erbjudas exakt vad hen vill ha eller när och hur hen vill ha det. Det ska finnas gemensamma ramar för undervisningen och möten mellan människor.

Det är inte heller berättigat att läraren under samma arbetstid skulle behöva förverkliga både när- och distansundervisning. En hybridundervisning där en del studenter befinner sig i undervisningslokalen medan andra deltar per distans medför många pedagogiska utmaningar. För att kunna svara på dem får vi förhoppningsvis välfungerande lösningar till lärarnas pedagogiska verktygslåda. Självklart väljer läraren själv de metoder som hen på basis av sitt pedagogiska kunnande anser som meningsfulla, men vidare ramar bör diskuteras grundligt.

Det finns många saker som nu kan skötas per distans: dessa erfarenheter har presenterats ingående i ledare och kolumner.

Framöver torde många rutinmässiga möten ordnas per distans, och handledningen torde följa efter.

I detta sammanhang måste vi ta upp frågan om arbetsutrymmena: om det till exempel i ett arbetsrum finns tre personer av vilka en håller på med distansundervisning, en med närhandledning och den tredje med ett distansmöte, är kakofonin garanterad. Det finns få tysta rum till förfogande. Allt detta tvingar den anställda att jobba hemma oberoende av omständigheterna. Inte ens denna lösning är i alla hänseenden optimal – vi minns väl hur det var i början av distanstiden våren 2020, då barn och andra familjemedlemmar under lektioner och möten gjorde överraskande uppträdanden i bakgrunden.

Vi bör grundligt överväga på vilket sätt undervisningen ska skötas på 2030-talet i enlighet med högskolornas gemensamma Digivision. Helhetsbilden kommer säkert att vara mycket annorlunda än nu, men i alla fall är det viktigt att föra en dialog kring olika implementeringar, eftersom frågan berör såväl lärarnas arbetstid som studenternas boende på studieorten och fortsatt användning av föreläsningssalar för undervisning.

Att hastverk är lastverk tänker jag inte gå närmare in på här, men likväl är det klart att coronan är en dålig lärare. •

SVENSK ÖVERSÄTTNING:
LEENA-MAIJA ÅBERG-REINKE

LAURI VOUTILAINEN

”De stora universiteten ser inte oss som konkurrenter som tar alla studerande.”

» s. 20

DEKANUS
FRITJOF SAHLSTRÖM

”I urge more Finnish organizations to take the initiative in providing language support and to accept intermediate Finnish when employing international talent.”

» s. 36

DOCTORAL CANDIDATE
WASIQ SILAN

”Osaammeko ymmärtää lukemista työnä? Osaammeko puolustaa riittävästi sen tärkeyttä osana omaa työtämme?” » s. 32

YLIOPISTOTUTKIJA
JUHANNA VENÄLÄINEN

SAMI PULKKINEN

Tulokset ohjaavat yliopistoja

OKM ohjaa yliopistoja voimakkaasti mittareillaan. Omien organisaatioidensa sisällä yliopistot suuntaavat rahavirtoja kuitenkin hyvin erilaisilla tavoilla.

Opetus- ja kulttuuriministeriön perusrahoitusmalli nojaa tulohajaukseen enemmän kuin ehkä yhdesäkään toisessa maassa käytössä oleva malli. 76 prosenttia OKM:n jakamasta rahoituksesta perustuu siihen, miten yliopistot ovat onnistuneet saavuttamaan ministeriön asettamia tavoitteita: tuottamaan tutkimuksia ja julkaisuja, keräämään kilpailtua tutkimusrahoitusta ja niin edelleen.

Useimmissa muissa maissa yliopistot saavat valtiolta suuremman osuuden kiinteää rahoitusta, johon ei vaikuta menestyminen mittareissa. Tulusrahoituksen osuus on Euroopassa yleensä 10–50 prosenttia perusrahoituksesta. Tämä on ollut tiedossa vanhastaan. Sitä ei sen sijaan ole aiemmin selvitetty, miten yliopistot jakavat ministeriöltä saatua rahaa oman organisaationsa sisällä tiedekunnille ja muille tulosityksiköille. Ohjaavatko yliopistot omia yksiköitään tulosten perusteella yhtä vahvasti kuin OKM yliopistoja?

Osa ohjaa vielä vahvemmin, osa ei ollenkaan, kertoo Tampereen yliopiston tutkijoiden **Jussi Kivistön**, **Elias Pekkolan** ja **Emmi Kujalan** tänä keväänä tekemä selvitys. Selvityksen mukaan tulusrahoituksen osuus vaihtelee suuresti: 0:sta 90 prosenttiin yliopistojen sisäisten tulosityksiköiden perusrahoituksesta.

Rahoitusmallit eivät välttämättä näy tavallisen yliopistolaisen arjessa, mutta niillä on hallintotieteen professori Jussi Kivistön mukaan merkitystä kaikkien työhön.

– Vaikka palkkarahat tulevat yksikön budjetista, yksikön budjetti on riippuvainen siitä, mitä siellä tuotetaan. On hyvä pitää huolta, että palkkarahat pysyvät budjetissa.

Tulusrahoitus tarkoittaa käytännössä sitä, että yliopistot kilpailevat OKM:n rahoista ja yksiköt yliopistonsa rahoista. Jos joku saa enemmän rahaa, joku

toinen saa vähemmän.

Kivistön, Pekkolan ja Kujalan selvityksessä tutkitiin myös sitä, miten hyvin professorit tuntevat yliopistonsa sisäisen rahoitusmallin ja miten he kokevat sen vaikuttavan työhönsä. Tutkijat haastattelivat yhteensä 23:a professoria Oulun ja Itä-Suomen yliopistoista.

– Virastoyliopistoaikaa elänyt vanhempi professorikunta tunsikin nykymallia kohtaan suurempaa antipatiata kuin nuorempi polvi, joka on tullut järjestelmään sisään siinä vaiheessa, kun jonkinlaista tulohajauksista on jo ollut olemassa, Kivistö kertoo.

Kivistö kertoo 44-vuotiaana, kolme vuotta professorina työskennelleenä tutkijana ymmärtävänsä OKM:n nykymallia. Sillä on hänen mukaansa silti vaaransa yliopistojen autonomialle ja tieteen vapaudelle.

– Malli mittaa keskeisiä akateemisia tuotoksia, mutta johtaako se tunneliajatteluun? Se voi heikentää kannustimia perustutkimukseen siinä mielessä, että käytetäänkö enää aikaa itsensä sivistämiseen ja uusien asioiden miettimiseen, missä tulosta ei välttämättä tule heti. Se minua pelottaa jossain määrin.

Myös selvityksen tilannut Professoriliitto on kritisoinut kiinteän rahoituksen pientä osuutta Suomessa.

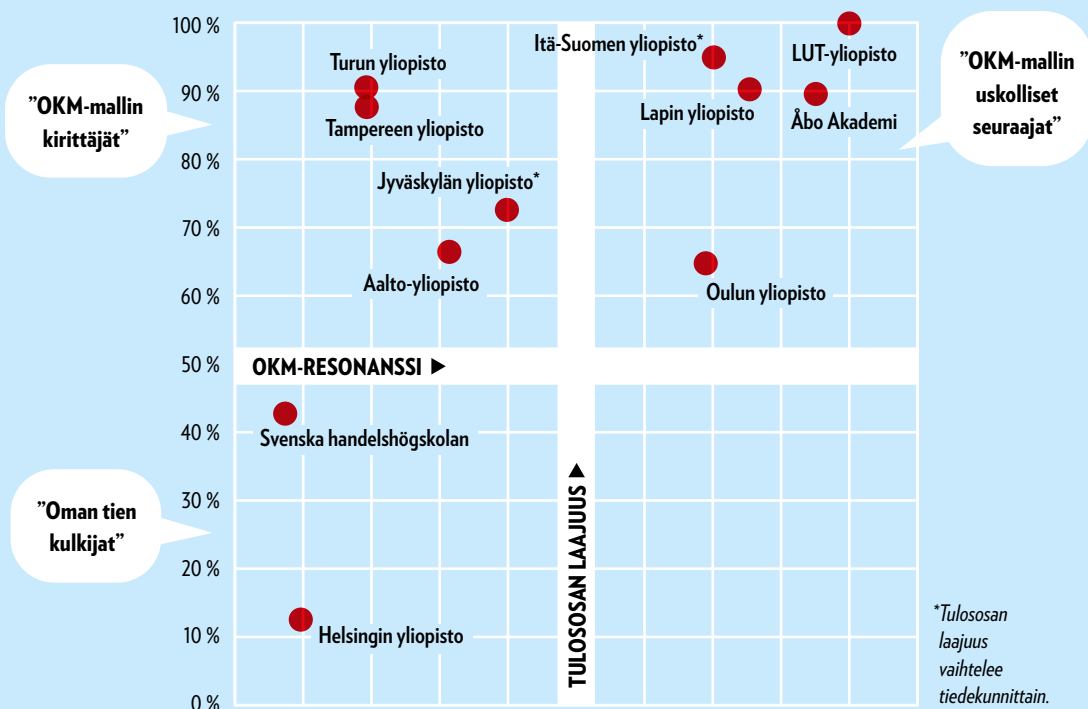
– Jo viidenneksen vakauttava rahoitus sujuvoittaisi, nopeuttaisi ja parantaisi tieteen ja taiteen laatua ja vähentäisi pätkätyösuhteita, liitto kommentoi Twitterissä.

Tulospohjaisen rahoitusmallin etuina haastatellut professorit pitivät muun muassa ennakoitavuutta, läpinäkyvyyttä ja ”tietynlaista” reilua ja tasapuolisuutta.

”Aikaisemmin rahanjako on ollut korruptoitunutta. Valittiin yksi professori johtamaan ja hän sitten jakoi rahat omille oppilailleen, ja sitten valittiin seuraava. Nyt kun malli avattiin, se tuli oikeasti avoimeksi kilpailulle. Enää ei tarvinnut olla keskiössä, riittää kun teet hyvää

TULOSMALLIEN LAAJUUS JA OKM-RESONANSSI

Lähde: Kivistö, Pekkola & Kujala: Selvitys yliopistojen sisäisistä rahoitusmalleista

KOULUTUS- JA TUTKIMUSINDIKAATTORIEN PAINOTUS MALLEISSA

	Koulutuksen osuus (100 %)	Tutkimuksen osuus (100 %)
Aalto-yliopisto	30 %	70 %
Helsingin yliopisto	25 % + vaihtuva indeksi	25 % + vaihtuva indeksi
Itä-Suomen yliopisto	55 %	45 %
Jyväskylän yliopisto	55 %	45 %
Lapin yliopisto	55 %	45 %
LUT-yliopisto	55 %	45 %
Oulun yliopisto	53 %	47 %
Tampereen yliopisto	48 %	48 %
Turun yliopisto	54 %	46 %
Svenska handelshögskolan	47 %	53 %
Vaasan yliopisto	Ei tulosperusteista mallia	
Åbo Akademi	55 %	45 %

Yliopistojen tulorahoitus on skaalattu 100 %-n tasolle, jotta mallien painotukset olisivat vertailukelpoisia siitä huolimatta, että tulorahoituksen osuus perusrahoituksesta vaihtelee yliopistojen välillä.

työtä”, yksi vastaaja totesi.

Haitoiksi katsottiin esimerkiksi kriteerien vaihtumisesta johtuva huono ennakoitavuus pidemmällä aikavälillä, tieteenalojen erojen sivuuttaminen ja fokuksen pirstaloituminen pelkästään mitattaviin asioihin.

”Aikoinaan oli hullua tai vulgaaria edes ajatella, miten esimerkiksi tutkinto tai julkaisu tuottaa yliopistolle rahaa. Tällainen rahakeskustelu on haitallista ja jopa epä-älyllistä”, totesi toinen vastaaja.

Yllä esitetyt sitaattit kuvaavat hyvin sitä, miten rahoitusmallit jakavat tutkijoiden mielipiteitä. Samalla tavalla rahoitusmallit puhuttavat yliopistojen johdossa, UNIFIn puheenjohtaja, Jyväskylän yliopiston rehtori **Keijo Hämäläinen** kertoo.

— Yliopistojen sisäiset mallit poikkeavat tosi paljon toisistaan, eikä kukaan ole löytänyt täydellistä mallia. Totta kai se heti kopioitaisiin, jos sellainen löytyisi.

Jyväskylän yliopisto sijoittuu selvitysryhmän tekemässä jaottelussa ryhmään ”OKM-mallin kirittäjät”. Tässä ryhmässä suurin osa rahoituksesta jaetaan OKM:n indikaattorien mukaan, mutta tulosrahoituksen osuus on alle puolet perusrahoituksesta.

Rehtori Hämäläisen mukaan yliopiston omat

määrälliset tavoitteet ovat samansuuntaisia kuin OKM:llä, minkä takia yliopisto katsoi käytännöllisemmäksi hyödyntää etupäässä OKM:n indikaattoreita. Yliopiston omat indikaattorit pyrkivät muun muassa kannustamaan yhteistyöhön.

— Sisäisen mallin pitäisi kannustaa yliopistoa menestymään kokonaisuutena, ei ajaa tiedekuntia kilpailemaan toisiaan vastaan, Keijo Hämäläinen sanoo.

— Siksi meillä on yhteistyötä mittavia indikaattoreita, esimerkiksi toiseen tiedekuntaan ohjatut opinnäytteet. Tarkoitus on, että molemmat tiedekunnat hyötyvät tällaisista opinnäytteistä.

Yliopistot, joissa suurin osa rahoituksesta jaetaan OKM:n indikaattorien mukaan ja joissa tulosrahoituksen osuus on yli puolet, selvitysryhmä nimeää ”OKM-mallin uskollisiksi seuraajiksi”. Ääriesimerkkinä joukosta erottuu LUT-yliopisto, joka jakaa 90 prosenttia rahoituksestaan tulosten perusteella ja pelkästään OKM:n indikaattorien mukaan. Tästä huolimatta LUT on Jussi Kivistön mukaan esimerkki yliopistosta, joka on onnistunut maksimoimaan OKM:ltä saatavat resurssit ja ”ajattelemaan kuitenkin itse”.

OKM:n indikaattoreita yliopisto päätyi käyttämään

KUKA SAA PITÄÄ YLIJÄÄMÄN?

Suurimmassa osassa Suomen yliopistoja tuolosyksiköillä, kuten tiedekunnilla, on ainakin jonkinlainen autonomia päättää sisäisestä rahanjaostaan. Osassa raha jaetaan kuten yliopistotasolla, ja osassa virallisia ohjeistuksia ei ole. Suuria eroja on myös siinä, mitä budjettivuoden aikana mahdollisesti syntyneelle ylijäämälle tehdään.

Jos yksiköiden ylijäämä palaa vuoden vaihteessa yliopiston laariin, yksiköillä voi olla houkutus kuluttaa se loppuvuodesta hankintoihin, jotka eivät välttämättä ole tarpeellisia tai järkeviä.

Jos yksikkö saa pitää vuoden aikana kertyneen ylijäämän, se pystyy toimimaan itsenäisemmin ja pitkäjänteisemmin. Samalla taloudellisen puskurin tuoma itsenäisyys voi kuitenkin vaimentaa yliopistotason tulosohjauksen vaikutuksia. Näitä näkökulmia on yliopistoissa painotettu eri tavoilla.

Aalto-yliopistossa ja Helsingin yliopistossa yksiköt saavat pitää ylijäämän.

— Yksiköiden toiminnan on oltava pitkäjänteistä, ja on tärkeää, että johtajat pystyvät katsomaan yksittäisen vuoden vaihteen yli, hallintojohtaja **Esa Hämäläinen** Helsingin yliopistosta sanoo.

— Aika suuri osa ylijäämästä ei myöskään jää käyttämättä perustehtävissä vaan täydentävän rahoituksen hankkeissa.

Jyväskylän, Lapin, Tampereen ja Itä-Suomen yliopistoissa ylijäämät palautuvat yliopistolle. Rehtori **Keijo Hämäläinen** Jyväskylän yliopistosta kertoo, että heillä kukin tulosvastuullinen yksikkö tekee realistisen budjetin, jonka toteutumista seurataan yhdessä yksikön kanssa. Jos jonakin vuonna tulee perustellusta syystä ylijäämää, voidaan seuraavana vuonna hyväksyä alijäämäinen tulos.

— Seuraamme talouden toteutumaa kolmen vuoden aikaikkunalla, Keijo Hämäläinen sanoo.

— Tähän malliin ei sovi osaoptimointi,

että pistetään jotakin sukanvarteen, jos muualla yliopistolla olisi tarvetta investoinnille.

Muissa kuudessa yliopistossa käytäntö on jotakin edellä kuvattujen mallien välillä. LUT-yliopistossa yksikkö voi yliopiston hallituksen päätöksellä pitää 50 prosenttia vuoden ylijäämästä.

— Jos yksikkö tekee tulosta, osa menee yliopiston taseeseen ja käytetään yhteiseen hyvään. Mutta mahdollista on pitää osa rahasta myös itse, jos yksikön pitää vaikka rekrytoida. Tämä tuo joustoelementtiä yksiköihin, rehtori **Juha-Matti Saksa** sanoo.

— Jos yksiköt ovat kovassa ohjauksessa ja niillä on joulukuussa rahaa, rahat saatetaan tunkea mihin sattuu. Enää ei ole riskiä, että joulukuussa tilattaisiin 100 000 koeputkea.

Taideyliopistossa on oma erillinen, vuonna 2020 käyttöön otettu rahoitusmallinsa, eikä yliopisto sen takia ole mukana Kivistön, Pekolan ja Kujalan tekemässä vertailussa. ●

”Sisäisen mallin pitäisi kannustaa yliopistoa menestymään kokonaisuutena, ei ajaa tiedekuntia kilpailemaan toisiaan vastaan.”

KEIJO HÄMÄLÄINEN

sisäisessä mallissaan edellistä strategiaa tehtäessä, rehtori **Juha-Matti Saksa** kertoo.

– Ihan turha kehittää omia kriteerejä, jos ne tuottavat saman tuloksen kuin OKM:n mittarit.

Saksan mukaan OKM:n rahoitusmalli ei ole rajannut LUT-yliopiston toimintaa tai uusia avauksia millään tavalla. Hän muistuttaa, että puolet yliopiston rahoituksesta on kilpailtua rahaa esimerkiksi Suomen Akatemialta, yrityksiltä ja EU:lta.

Vaikka LUTin ja Helsingin yliopiston rahoitusmallit näyttävät edustavan ääripäitä, niiden tulokset ovat Saksan mukaan monessa asiassa lähes identtiset. Esimerkiksi tuotettujen Jufo 2-3 -julkaisujen listalla Helsingin yliopisto on ykkönen ja LUT kakkonen, kun

julkaisut suhteutetaan opetus- ja tutkimushenkilöstön määrään.

– Yritän tällä sanoa, että kunhan organisaatio on valinnut rahoitusmallinsa itsenäisesti, se malli tuo vakautta, kun tietää, mitä tekee, Saksa sanoo.

Helsingin yliopisto ja Hanken kuuluvat ainoina ryhmään ”Oman tien kulkijat”. HY:llä tulorahoituksen osuus on 10 prosenttia, ja indikaattorit enimmäkseen omia.

Vuosina 2010–2019 HY:llä ei ollut omaa rahanjakomallia lainkaan, hallintojohtaja **Esa Hämäläinen** kertoo. Helsingissäkin rahoitusmallia ryhdyttiin suunnittelemaan uutta strategiaa valmisteltaessa.

– Yliopistolla koettiin, ettemme kyenneet riittävästi vastaamaan siihen, miten OKM:n mallilla menestytään. Totesimme, ettei riitä, että pidetään mallin indikaattoreita yleisenä tavoitteena, vaan tarvitaan myös kannustava tuloksellisuuselementti. Taustalla olivat suuret Helsingin yliopistoon kohdistuneet ylimääräiset leikkaukset vuonna 2015, Hämäläinen kertoo.

Tästä huolimatta HY:n mallissa tulosten perusteella jaetaan vain 10 prosenttia yksiköiden rahoituksesta. 80 prosenttia on vakaata perusrahoitusta ja 10 prosenttia strategista rahoitusta. Hämäläisen mukaan malli onkin tarkoitettu ennen kaikkea kommunikaatiovälineeksi.

– Meillä on ollut vahva eetos siinä, että yliopiston on syytä olla sivistyslaitos, emmekä voi siksi ottaa suoraan ulkoa tulevia tavoitteita. Meidän on noteerattava ne, mutta täytyy katsoa kokonaisuutta.

Tästä huolimatta HY on tulevaisuudessa aikeissa muokata malliaan niin, että kannustavuus lisääntyy, kuitenkin 80–10–10-mallin sisällä.

Esa Hämäläinen kertoo seuranneensa Kivistön työryhmän selvityksen julkistamistilaisuutta, jossa kerrottiin Itä-Suomen ja Oulun yliopistojen professorien rahoitusmalleihin liittyvistä huolista.

– Se mietitytti, että meillä keskustelu on ollut samalla tavalla huolestunutta, vaikka meillä on ihan erilainen malli. En tiedä, mistä se johtuu.

OKM:n nykyinen rahoitusmalli astui voimaan vasta tänä vuonna, joskin se on perusteiltaan ollut samanlainen vuodesta 2013. Kiinnostavimmat tulokset saadaan ehkä vasta lähivuosina, kun selvityksen pohjalta päästään seuraamaan, mitä yliopistoissa tapahtuu, professori Jussi Kivistö arvioi.

– Tulevina vuosina nähdään, onko mallia vahvasti ja vähemmän soveltavien yliopistojen tuloksellisuudessa jotain eroa. Meidän on tarkoitus seurata, päivittävätkö yliopistot omia mallejaan ja miten niiden tuloksellisuus kehittyy. ●

Yliopisto	Saako akateeminen tulosityksikkö pitää mahdollisen ylijäämän?
Aalto-yliopisto	Kyllä
Helsingin yliopisto	Kyllä
Itä-Suomen yliopisto	Ei
Jyväskylän yliopisto	Ei
Lapin yliopisto	Ei
LUT-yliopisto	Harkinnanvarainen mahdollisuus (50 %)
Oulun yliopisto	Päätetään TTS-neuvotteluissa
Tampereen yliopisto	Ei
Turun yliopisto	Osittain, 3 vuoden keskiarvon mukaan
Svenska handelshögskolan	Osittain, 1/3 ylijäämästä
Vaasan yliopisto	Kyllä, tietyin edellytyksin
Åbo Akademi	Harkinnanvarainen mahdollisuus (40 %)

Akatemian lähivuosien rahoitus uhattuna

Jos rahapelituottojen vähenemistä ei kompensoida muulla rahoituksella, Suomen Akatemialle puoliväliriihessä osoitetut leikkaukset ovat vasta alkua.

Hallitus hyväksyi puoliväliriihessään 12.5. julkisen talouden suunnitelman, johon on kirjattu Suomen Akatemialle 25 miljoonan euron leikkaukset strategisesta tutkimusrahoituksesta ja 10 miljoonan euron leikkaukset tutkimushankkeiden rahoituksesta vuodesta 2023 alkaen.

Leikkaukset ovat jo itsessään suuret. Esimerkiksi Tieteentekijöiden toiminnanjohtaja **Johanna Moisio** on havainnollistanut, että 35 miljoonaa euroa tarkoittaisi vuosittain noin 80–90 akatemiahanketta nykyistä vähemmän. Summa on myös suurempi kuin koko Akatemian vuosittaisessa tutkijatohtorihaussa. Suomen Akatemian rahoittamalle strategiselle tutkimukselle 25 miljoonaa euroa tarkoittaa 45 prosentin leikkausta.

Tutkimukseen kohdistuvat leikkaukset saattavat kuitenkin lähivuosina olla vielä huomattavasti tätä suuremmat. Vielä ei ole nimittäin kerrottu, mistä lu-

vusta mainittu 10 miljoonan euron vähennys tutkimushankkeista lasketaan.

Huolena on se, että nyt kerrottujen leikkausten lisäksi Akatemian rahoitusmahdollisuuksia kutistavat myös valtion pienenevät rahapelituotot. Niistä on vuosittain osoitettu Suomen Akatemialle tutkimuksen rahoittamiseen 70–80 miljoonaa euroa. Viime vuosina rahapelituottojen heilahtelut eivät ole näkyneet Akatemian rahoitusvaltuuksissa, mutta tämän pelätään muuttuvan. Rahapelituottoja supistavat Veikkauksen markkinaosuuden pieneneminen ja pelihaittojen torjuntaan liittyvät toimet.

Rahapelituottojen pienenemistä kompensoidaan muulla rahoituksella vuosina 2022 ja 2023. Siitä eteenpäin tilanne on auki. Pahimmissa uhkakuissa Suomen Akatemian tutkimukselle myöntämä rahoitus voisi siis vuonna 2024 olla yli 100 miljoonaa euroa pienempi kuin ennen korona-aikaa.

LAURI VOUTILAINEN

Näin suuret leikkaukset näkyisivät Suomen Akatemian rahoituksessa jo lähivuosina, ylijohtaja **Atte Jääskeläinen** opetus- ja kulttuuriministeriöstä kertoo sähköpostitse. Koska tutkimushankkeet ovat monivuotisia, Suomen Akatemiankin on voitava sitoutua rahoittamaan hankkeita usean vuoden ajan. Tämän takia Akatemia saa valtiolta vuosittain tutkimushankkeita varten tietyn *myöntämisvaltuuden* eikä kalenterivuoteen sidottua määrärahaa.

Jos Akatemia myöntää tutkimushankkeelle 5-vuotisen rahoituksen vuonna 2021, se sitoo osan myöntämisvaltuudesta vielä vuonna 2025. Jos rahapelituotot laskevat, eikä niiden kompensatiosta ole tietoa tai kompensatio on huomattavasti nykyistä pienempi, Akatemian täytyy rajoittaa myöntöjään jo ennen vuotta 2024. Jos sillä ei ole tiedossa tuloja, se ei voi myöskään sitoutua myöntämään rahoitusta entiseen tapaan.

– Tämän vuoksi on tieteiden rahoituksen kannalta

äärimmäisen tärkeää, että Veikkauksen korvaavasta rahoituksesta tai mahdollisesti pitkäjänteisestä kompensoinnista päätettäisiin mahdollisimman pian, viimeistään tämän vuoden loppuun mennessä. Muutoin riskinä on se, että valtiontalouden hoidossa noudatettavan varovaisuusperiaatteen vuoksi valtuutta joudutaan leikkaamaan Veikkaus-epävarmuuden vuoksi erittäin voimakkaasti vuonna 2023, Jääskeläinen sanoo.

Acatiimi yritti kysyä opetus- ja kulttuuriministeri **Annika Saarikolta** Suomen Akatemian rahoituksesta ja rahapelituottojen alenemisen kompensoinnista. Hän ei kuitenkaan vastannut haastattelupyyntöihin. *Maaseudun Tulevaisuudelle* 22.5. antamansa haastattelun mukaan Saarikon on määrä siirtyä valtiovarainministeriksi toukokuun lopulla. Uusi opetus- ja kulttuuriministeri ei vielä lehden painoon mennessä (26.5.) ollut tiedossa.

– Asiaan liittyy poliittista vaikeuskerrointa siksi, että vuodesta 2024 alkaen puhutaan seuraavan hallituksen menoista. Siksi voi olla, että tässä tarvitaan laajapohjaista päätöksentekoa, Atte Jääskeläinen toteaa.

Puoliväliriihessä ilmoitettuja leikkauksia on kritisoitu laajasti. Hallituksen tavoitteena on ollut nostaa TKI-rahoituksen osuus bruttokansantuotteesta neljään prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Nykyisin osuus on 2,7 prosenttia, eli kirkastusta olisi ilman leikkauksiakin.

”Pysyvä tieteen rahoitusleikkaus vuodesta 2023 alkaen heikentää välittömästi tutkijoiden rekrytointimahdollisuuksia. Tieteentekijät on erittäin huolissaan tutkijan uran vetovoimasta ja siitä millaisen viestin hallituksen rahoitusleikkaus antaa tutkijoille tutkitun tiedon teemavuonna”, Tieteentekijät toteaa lausunnossaan.

Hallitus päätti puoliväliriihessään, että koulutuksesta ei leikata. Tutkimuksesta leikkaaminen tarkoittaa kuitenkin myös koulutuksesta leikkaamista, koska yliopistoissa tutkijatkin opettavat ja opettajatkin tutkivat, Professoriliitto huomauttaa lausunnossaan.

”Tutkimusrahoituksen leikkaaminen lisää tutkijoiden siirtymistä pois Suomesta ja vähentää Suomen kansainvälistä houkuttelevuutta korkean osaamistason maana.” •

Millä resursseilla?

Koulutuspoliittisessa selonteossa halutaan kolminkertaistaa kansainvälisten opiskelijoiden määrää. Se tarkoittaisi yli 20 000 uutta opiskelijaa.

— Kansainvälisten opiskelijoiden määrän lisääminen kuulostaa järkevältä, toteaa Oulussa tietotekniikkaa opiskeleva **Andrei Baraian**.

— Kokemukseni on, että erilaisista taustoista tulevat ihmiset luovat ilmapii-riä, joka tukee hyvin opiskelua ja ideointia.

Ei ehkä ole yllättävää, että romanialainen Baraian suhtautuu myönteisesti kansainvälisiin opiskelijoihin. Onhan hän sellainen itsekin. Valtioneuvoston huhtikuussa julkaistun koulutuspoliittiseen selonteoon kirjattu tavoite kolminkertaistaa kansainvälisten opiskelijoiden määrä vuosikymmenen loppuun mennessä saa hänet kuitenkin miettelijäksi.

— Määrään keskittyminen kuulostaa vähän oudolta. Toivottavasti siihen ei pyritä laadun kustannuksella.

ALOITUSPAIKKOJA TARVITTAISIIN LISÄÄ

Baraian osuu pohdintoissaan asian ytimeen, vahvistaa Tampereen yliopiston hakijapalveluiden erityisasiantuntija **Joanna Kumpula**. Myös hän pitää tavoitetta sinänsä hyvänä, mutta ihmettelee, mitä se tarkoittaa käytännössä.

— Selonteossa puhutaan ulkomaisista opiskelijoista. Mutta jos suomalainen opiskelija on tehnyt kandin tutkinnon ulkomailla, miten hän oikeastaan eroaa ulkomaisesta hakijasta? Aika usein myös kansainvälinen maisteriohjelma ajatellaan englanninkieleksi, vaikka ulkomaalaistaustaisia opiskelijoita haakee myös suomen- ja ruotsinkielisiin ohjelmiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tilaston mukaan

vuonna 2018 Suomen yliopistoissa opiskeli 10 698 kansainvälistä opiskelijaa. Määrän kolminkertaistaminen tarkoittaisi yli 20 000 opiskelijaa lisää. Siis yhtä paljon kuin Tampereen yliopistossa on yliopisto-opiskelijoita.

Helsingin yliopiston kehitysjohtaja **Susanna Niinistö-Sivuranta** puolestaan ihmettelee, onko ulkomaalaisten opiskelijoiden määrän näin suuri lisääminen edes mahdollista suomalaisia syrjimättä.

— Ei hakukiintiöitä jaeta kansallisuuden mukaan. Myös englanninkielisiin maisteriohjelmiin hakee paljon suomalaisia, eikä sitä voida tai haluta estää.

Selkein tapana kasvattaa ulkomaalaisten opiskelijoiden määrää olisi aloituspaikkojen runsas lisääminen niillä aloilla, joilla kysyntää on.

— Tätä tarvitaan jo siksi, koska saman selonteon mukaan korkeakoulutettujen osuutta ikäluokista halutaan kasvattaa. Mutta sisäänoton raju kasvattaminen vaatisi resurssien lisäystä pitkällä aikajänteellä. En ole vielä kuullut mitään konkreettisia lupauksia tästä.

Samaa ovat korostaneet myös ammattiliitot kannanotoissaan selontekoon. Jos kansainvälisten opiskelijoiden määrää halutaan lisätä, tarvitaan lisää resursseja paitsi yliopistoille myös esimerkiksi lupaviranomaisille ja päivähoitoon.

MAAHANMUUTON ESTEITÄ PURETTAVA

Mutta entä jos ulkomaisia opiskelijoita vain yksinkertaisesti on pakko saada lisää? Yksi vastaus ovat tietyt-

Andrei Baraian on tyytyväinen päätökseensä opiskella Oulussa, vaikka kaupunki osoittautui odotettua eksoottisemmaksi. Esimerkiksi lumen määrä tuli yllätyksenä.

”Maisterivaiheessa moni miettii jo työllistymistä, eikä esimerkiksi Oulun työmarkkinoista ole helppoa löytää tietoa.”

ANDREI BARAIAN

ti satsaukset englanninkielisiin maisteriohjelmiin ja niiden markkinointiin.

Markkinointi ei kuitenkaan tarkoita vain Facebook-mainoksia tai Youtube-videoita.

– Ylipäänsä kansainvälisen yhteistyön kasvattaminen ja erilaiset yhteistyöprojektit ovat hyvä keino tehdä yliopistoa tunnetuksi, Joanna Kumpula kertoo.

Jos Suomeen halutaan lisää opiskelijoita, täytyy katsoa myös EU:ta kauemmas. Silloin esiin nousevat

kysymykset maahanmuuton helpottamisesta.

– Esimerkiksi Intiassa ja Pakistanissa on suuret määrät nuoria, joita opiskelu Suomessa kiinnostaisi. Tällä hetkellä heidän on melkein mahdotonta saada oleskelulupaa opintoja varten. Näiden pullonkaulojen purkaminen olisi tärkeää, jos haluamme lisätä ulkomaisten opiskelijoiden osuutta, Kumpula sanoo.

MYÖS TYÖMAHDOLLISUUKSIA TULEE KOROSTAA

Entä miten kansainvälisten opiskelijoiden määrää kasvattaisi Andrei Baraian? Hän itse päätyi Ouluun oltuaan ensin työharjoittelussa romanialaisen yliopistonsa ja Teknologian tutkimuskeskus VTT:n yhteishankkeessa. Hän on ollut valintaansa tyytyväinen.

– Itse korostaisin viestinnässä sitä, että esimerkiksi Oulussa on yliopiston lisäksi myös paljon yrityksiä. Maisterivaiheessa moni miettii jo työllistymistä, eikä esimerkiksi Oulun työmarkkinoista ole helppoa löytää tietoa. •

Kohteena tutkija

Akava Worksin kyselyssä viidennes tutkijoista kertoi kokeneensa maalittamista. Tutkija Karin Creutz on poikkeuksellisesti ryhtynyt keskusteluihin vihaviestien lähettäjien kanssa, mutta ei suosittele sitä kaikille.

TEKSTI **TERHI HAUTAMÄKI**

IN ENGLISH: ACATIIMI.FI

Helsingin yliopiston tutkija **Karin Creutz** sai kuulla olevansa ”Suomen sisäinen vihollinen” jo 20 vuotta sitten. Creutz on tutkinut tunteita herättäviä aiheita kuten maahanmuuttoa, äärijärjestöjä ja ekstremismia. 2000-luvun alussa hän joutui nettilistalle, jossa kerrottiin uhkaavaan sävyyn, että hänen yhteystietonsa ovat julkiset — siltä varalta, että ”joku haluaa tehdä jotain”.

Vuoden 2015 pakolaiskriisin aikaan Creutzille alkoi tulvia vihaisia ja uhkaavia sähköposteja, soittoja ja someviestejä joka esiintymisen jälkeen. Creutz on valinnut epätyypillisen tien: hän on ryhtynyt keskustelemaan vihaviestien lähettäjien kanssa.

— Minua alkoi kiinnostaa ymmärtää, miksi ihmiset ovat valmiita nimellään uhkailemaan ihmistä, jota he eivät edes tunne, ja käyttämään kieltä, jolla voisi olla oikeudellisia seuraamuksia.

Hän muistaa yhä ensimmäisen todella rajun viestin. Kirjoittaja toivoi, että Creutz raiskattaisiin ja että jos hänellä olisi lapsia, niin heidätkin raiskattaisiin.

— Vastasin, että ymmärrätkö, miten sairaalta tuo kuulostaa. Hän vastasi ”sry” (sorry) ja kertoi sekavasti omasta voinnistaan. Hämmennyin siitä, että ihminen peruutti heti ja raivo katosi.

Creutz on keskustellut kymmenien ihmisten

Karin Creutz on käyttänyt paljon aikaa viestinvaihtoon, joka monelle olisi liian raskasta ja kuluttavaa. Jopa MV-lehden kirjoittaja päätyi lisäämään juttuunsa viittauksia Creutzin tutkimustyöhön ja tarkentamaan tekstiään, kun sai lisää tietoa.

kanssa. Usein pahin viha laantuu jo vastauksesta. Hän on myöhemmin tehnyt kenttätöitä joidenkin vihapostin lähettäjien parissa.

Creutz ei ole pelännyt. Joskus hän on arvioinut esihenkilön kanssa, että kirjoittajan käytös vaikuttaa huolestuttavalta. Creutzia on ohjannut hänen tutkimusintressinsä. Hän painottaa, että viesteihin vastaaminen ei ole kaikille hyvä ratkaisu, eikä hän missään nimessä kehota kaikkia toimimaan samoin.

— Olen eri asemassa kuin ihmiset, jotka joutuvat vihakampanjan kohteeksi kansallisen tai uskonnollisen taustansa takia, ovat rodullistettuja tieteentekijöitä tai sukupuolivähemmistöjen edustajia. Ihmisten ei tarvitse kantaa yhtään mitään vastuuta itseensä kohdistuvasta vihasta.

MYÖS APURAHATUTKIJAT TARVITSEVAT TUKEA

Moni tutkija on ahdistunut työnsä vuoksi kokemastaan häirinnästä, joka someaikana kärjistyy helposti. Viime vuosina keskusteluun on tullut termi maalittaminen. Sillä viitataan toimintaan, jossa joku itse tai muita mobilisoimalla käynnistää kohteen järjestäytyneen häirinnän. Se voi tapahtua esimerkiksi mustamaalaamalla somessa, uhkaamalla tai levittämällä yksityisiä tietoja.

Akava Works -ajatuspajan keväällä tekemässä kyselyssä viidennes yliopistotyöntekijöistä ilmoitti kokeneensa maalittamista. Kyselyyn vastasi 7 351 akavalaisista eri ammattialoilta. Tuloksia tulkitessa on syytä ottaa huomioon, että kyselyyn saattoivat vastata herkimmin ne, jotka ovat maalittamista kokeneet. Termi "maalittaminen" saatetaan myös ymmärtää eri tavoilla.

Tieteentekijöiden edunvalvontajohtaja **Mia Weckman** pitää huolestuttavana sitä, että 44 prosenttia maalittamista kokeneista Tieteentekijöiden jäsenistä ilmoittaa kertoneensa asiasta työnantajalle, mutta työnantaja ei ole puuttunut siihen mitenkään. 24 prosenttia kertoo, että työnantaja oli puuttunut asiaan. Professoriliiton jäsenillä samat prosenttiluvut olivat 25 ja 13 prosenttia.

— Yliopistoissa ohjeistus häirintätilanteisiin on aika heikkoa ja keskittyy työntekijöiden välisiin ja opiskelijoiden ja työntekijöiden välisiin asioihin.

Weckmanin mukaan työnantajien pitäisi laatia toimintasuunnitelma ulkoa tulevan häirinnän ja maalittamisen varalle. Työntekijän kannattaa ongelmissa ottaa yhteyttä työnantajaan, luottamusmieheen tai työterveyshuoltoon. Tärkeintä on, ettei jää yksin.

— Dokumentoi yhteydenotot: printtaa sähköpos-

Palkat ja pätkä-työt polkivat paikoillaan

Yliopistoissa oli viime vuonna tutkijoita ja opettajia enemmän kuin koskaan.

Suomen yliopistoissa oli viime vuonna enemmän opettajia ja tutkijoita kuin koskaan, kertoo Sivistystyönantajien tuore tilastojulkaisu. Opetus- ja tutkimushenkilöstön määrä kasvoi 3,6 prosenttia vuosina 2019–2020. Kaikkiaan yliopistoissa on silti edelleen 3 prosenttia vähemmän työntekijöitä kuin 2010-luvun alussa.

Opettaja- ja tutkijakunnan sukupuolijakauma on tasaantunut entisestään. Syyskuussa 2020 naisia oli 46,1 prosenttia, vuotta aiemmin 45,3 prosenttia.

Määräaikaisten osuudessa ei tapahtunut vuoden aikana mitään muutosta. Määräaikaaisia oli opettajista ja tutkijoista edelleen 70,1 prosenttia. Muusta henki-

lökunnasta määräaikaaisia oli 22,5 prosenttia, joka on 1,6 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 2019.

Opetus- ja tutkimushenkilöstön säännöllisen työajan ansiot nousivat vuosina 2018–2019 liki 3 prosenttia, enemmän kuin moneen vuoteen. Nousua selitti pitkälti työehtosopimuksen mukainen 2,45 prosentin sopimuskorotus. Vuosina 2019–2020 palkat polkivat paikoillaan: keskimääräinen kuukausiansio nousi vain 0,1 prosenttia. Tälle kaudelle osui vain 1,1 prosentin sopimuskorotus.

Koko opetus- ja tutkimushenkilöstön ansiokehitys jäi alle sopimuskorotuksen, koska uusiin työsuhteisiin kirjataan huomattavasti pienempiä palkkoja kuin vanhoilla työntekijöillä.

Identtisten henkilöiden palkat nousivat 2,7 prosenttia. Niin sanotuilla identtisillä henkilöillä tarkoitetaan tilastossa sekä 2019 että 2020 olleita opettajia ja tutkijoita. Tämä luku kuvaa paremmin urakehityksen myötä syntyvää ansiokehitystä. Identtisten henkilöiden palkkakehityskin oli silti selvästi huonompaa kuin vuosina 2018–2019, jolloin ryhmän palkat nousivat 4,8 prosenttia. •

TUOMO TAMMINEN

SIVISTA.FI/TYOSUHDEASIAT/TYOEHOTOSOPIMUKSET-JA-PALKKATULUKOT/YLIOPISTOT-JA-HARJOITTELUKOULUT/PALKKATILASTOT/

JATKOA EDELLISELTÄ SIVULTA

tit, ota kuvakaappaukset viesteistä. Vaikka et aikoiisi lähteä viemään asiaa eteenpäin, ei voi tietää, miten häirintä eskaloituu.

Myös työnantaja voi ilmoittaa poliisille uhkauksesta, joka kohdistuu työntekijään hänen työnsä vuoksi. Weckman muistuttaa, että myös apurahatutkijat tarvitsevat yliopiston tukea.

KRIMINALISOINNISTA ERI NÄKEMYKSIÄ

Maalittamisen kriminalisointi on herättänyt keskustelua. Akava ja Tieteentekijät näkevät, että maalittaminen on uhka oikeusvaltiolle ja siihen on puututtava rikoslain avulla. Akava Worksin kyselyssä noin kaksi kolmannesta Tieteentekijöiden ja Professoriliiton kyselyyn vastanneista jäsenistä olivat täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että maalittamiseen osallistuminen pitäisi säätää rangaistavaksi.

”Ongelma ei ole pelkästään se, kuinka moni kokee häirintää tai maalittamista, vaan myös se, kuinka moni pelkää joutuvansa sellaisen kohteeksi.”

MIA WECKMAN

— Vaikka rikoslaissa on tähän liittyviä säännöksiä, niitä ei ole käytetty tyydyttävällä tavalla. Jos maalittaminen olisi määritelty lainvastaiseksi, se toisi selkeyttä tilanteeseen ja pystyttäisiin lievittämään maalittamisen haittoja, Weckman sanoo.

Professoriliiton puheenjohtaja **Jukka Heikkilä**

YLIOPISTOJEN HENKILÖSTÖMÄÄRÄT SYYSKUUSSA 2020

Yliopisto	Yhteensä		Opetus- ja tutkimushenkilöstö		Muu henkilöstö	
	Lkm 2020	Muutos edellis- vuodesta (%)	Lkm 2020	Muutos edellis- vuodesta (%)	Lkm 2020	Muutos edellis- vuodesta (%)
Helsingin yliopisto	7 131	0,7	4 181	1,6	2 950	−0,6
Aalto-yliopisto	4 162	4,5	2 947	6,4	1 215	0,1
Tampereen yliopisto	3 582	4,5	2 375	5,4	1 207	2,7
Turun yliopisto	3 051	1,6	1 917	2,0	1 134	1,0
Oulun yliopisto	2 867	7,5	1 820	3,3	1 047	15,6
Itä-Suomen yliopisto	2 334	4,2	1 589	3,9	745	4,8
Jyväskylän yliopisto	2 306	1,9	1 533	2,9	773	0,0
Åbo Akademi	1 046	4,0	616	2,8	430	5,7
LUT-yliopisto	1 009	13,9	635	7,1	374	27,6
Taideyliopisto	600	0,0	295	−2,6	305	2,7
Lapin yliopisto	519	−2,4	278	−0,7	241	−4,4
Vaasan yliopisto	480	12,7	296	11,7	184	14,3
Svenska handelshögskolan	280	1,1	164	1,9	116	0,0
YHTEENSÄ	29 367	3,4	18 646	3,6	10 721	3,1

LÄHTEET: EK:N PALKKATIEDUSTELUT SYYSKUUSSA 2019 JA 2020, YPJ:N PIIRISSÄ OLEVAT

epäilee kriminalisoinnin vaikuttavuutta. Joissakin tapauksissa poliisitutkinta ja oikeussali voivat olla ylimitoitettuja keinoja, kun taas joissakin oikeudellinen puuttuminen on vaikeaa. Heikkilän mukaan tutkijoihin kohdistuvassa häirinnässä on usein kyse ”kuplautuneiden yhteisöjen” epäasiallisesta kinas- telusta. Varsinainen järjestäytynyt toiminta, kuten sähköpostin tukkiminen tai palvelunestohyökkäys, voi olla ulkomailta toteutettua tai osallistujia voi olla niin paljon, että tuomioistuimien kynnet eivät riitä.

– Jos kokee maalittamista, pitäisi ottaa yhteyttä työsuojeluun. Yhdessä voi ottaa yhteyden vastapuo- leen ja todeta, että yritätte häiritä työtäni. Jos ei kes- kustelu auta, nykyiset rikoslain keinot, kuten laitton uhkaus ja kunnianloukkaus, voivat riittää. Väkivallal- la uhkailu on poliisiasia.

TUTKIJOIDEN HILJENTÄMINEN HERÄTTÄÄ HUOLTA

Tieteentekijöiden Mia Weckman sanoo, että on vaa- raksi yhteiskunnalle, jos tutkijat alkavat välttää tiettyjä tutkimusaiheita tai eivät uskalla esiintyä julkisesti.

– Ongelma ei ole pelkästään se, kuinka moni ko- kee häirintää tai maalittamista, vaan myös se, kuinka moni pelkää joutuvansa sellaisen kohteeksi.

Tutkija Karin Creutzin mukaan tutkijoille pitäisi tarjota koulutusta siihen, miten käsitellä häirintää. Pelon lisäksi vihan kohteeksi joutuminen herättää häpeää. Creutz pitää ymmärrettävänä, että osa kol- legoista on vähentänyt esiintymisiään. Itse hän ei ole koskaan jättänyt haastattelua väliin pelon vuoksi.

– En ole kuitenkaan halunnut nähdä omia haas- tattelujani jälkeensä. Minun on vaikea olla näke- mättä niitä sellaisin silmin, joilla jotkut esiintymistäni katsovat, Creutz sanoo. •

Entistä vähemmän määräaikaaisia professoreita

Professoriliiton palkkaselvityksessä ovat ensimmäistä kertaa mukana myös assistant- ja associate-professorit.

Määräaikaisten professorien osuus pieneni vuoden aikana 12 prosentista 10 prosenttiin, kertoo Professoriliiton tuore palkkaselvitys. Suunta on ollut alaspäin jo vuodesta 2014, jolloin määräaikaaisia professoreja oli vielä 22 prosenttia. Eniten määräaikaaisia oli Taideyliopistossa, joka sekin on tänä vuonna kertonut, että professorien ja lehtorien tehtävät ovat jatkossa pääsääntöisesti vakituisia. Hankenissa määräaikaaisia professoreja ei ollut yhtään.

Samalla kokoaikaisten full-professorien määrä tippui jo yhdenentoista peräkkäisenä vuotena. Vuosien 2019–2020 aikana tapahtunut pudotus oli kuitenkin pienin 2000-luvulla: 7 professoria. Vielä vuosina 2018–2019 kokoaikaisten professorien määrä tippui 70:llä. Kaikkien professorien määrä kasvoi 16:lla eli 0,7 prosenttia tarkasteluvälillä 2019–2020.

Professoriliiton vuosittaiset palkkakyselyt toteutettiin syksyllä 2020. Palkkatietoja kerättiin sekä työnantajilta että jäseniltä. Työnantajien toimittama aineisto käsittää 1 892 kokoaikaisen yliopistossa työskentelevän full-professorin palkkatiedot syyskuulta 2020. Samaan aikaan tehtiin palkkakysely Professoriliiton jäsenille. Tämä aineisto täydentää työnantajien aineistoa.

Palkkaselvityksessä olivat nyt ensimmäistä kertaa

VAKINAISTEN PROFESSORIEN KOKONAIS-PALKAN KESKIARVO YLIOPISTOITTAIN (EUROA)

Full-professorit

Yliopisto	Keskiarvo 2020
Aalto-yliopisto	8 329
LUT-yliopisto	8 125
Svenska handelshögskolan	7 686
Tampereen yliopisto	7 394
Oulun yliopisto	7 371
Helsingin yliopisto	7 328
Jyväskylän yliopisto	7 169
Åbo Akademi	7 113
Itä-Suomen yliopisto	7 107
Vaasan yliopisto	7 062
Lapin yliopisto	7 008
Taideyliopisto	7 004
Turun yliopisto	6 934
kaikki	7 328

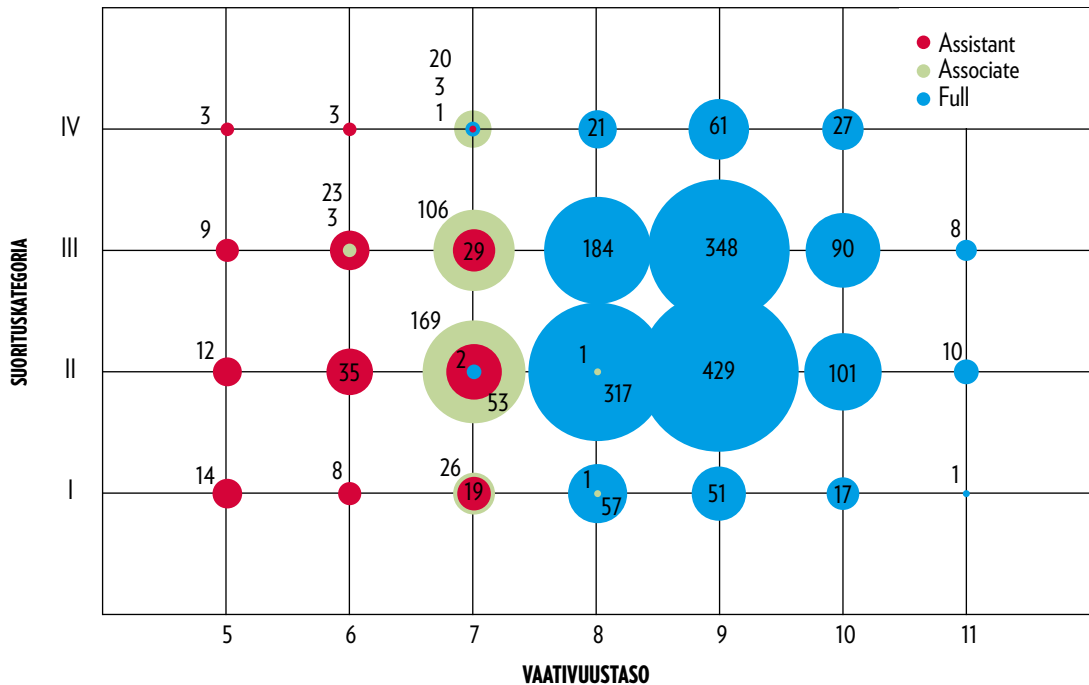
mukana myös professorin vakinaistamispolulla eli tenure trackilla olevat henkilöt. Associate-professoreita oli 467 ja assistant-professoreita 314. Ylivoimaisesti eniten urapolulla olevia kokoaikaaisia assistant- ja associate-professoreita oli Aalto-yliopistossa, 205. Aallossa myös urapolulla olevien palkat olivat selvästi suuremmat kuin muualla. Aallon associate-professoreiden kokonaispalkkojen keskiarvo oli 6 935 euroa, kun kaikkien yliopistojen keskiarvo oli 5 857 euroa. Aallossa on käytössä oma paikallinen palkkausjärjestelmänsä.

Huomattavaa on myös se, että palkkajohtajana profiloituvan Aalto-yliopiston associate-professoreiden keskipalkka ylittää muutamien yliopistojen full-professoreiden keskipalkan.

Vakinaistamispolulla olevien henkilöiden keskuudessa palkkatasa-arvo on hieman parempi (naisten euro 97 senttiä) kuin full-professoreilla (95 senttiä). Naisten

FULL-PROFESSORIEN JA PROFESSORIN URAPOLULLA OLEVIENTEN SIIJOITTUMINEN VAATIVUUSTASON JA SUORITUSKATEGORIAN MATRIISIIN (PROFESSORIEN MÄÄRÄT)

YPJ:n piirissä olevat; Aalto-yliopiston associate-professorit ja assistant-professorit puuttuvat kuviosta.

PROFESSORIEN KESKIPALKKA JA MEDIAANIPALKKA VUONNA 2020

	Keskisarvo	Mediaani
professor (full)	7 289	7 129
associate-professori	5 857	5 641
assistant-professori	5 050	5 115

osuus assistant-professori -tasolla olevista on 35,2 prosenttia ja associate-professori -tasolla olevista 36 prosenttia. Aalto-yliopisto ja Taideyliopisto olivat ainoat, joissa naispuolisten full-professoreiden kokonaispalkka oli suurempi kuin miesten, kummassakin noin 85 euroa isompi. Suurin palkkaero on LUT-yliopistossa, 726 euroa miesten hyväksi.

Kaikkien full-professorien keskipalkka oli työnantajien toimittaman aineiston mukaan 7 289 euroa.

Professorien keskipalkka on kohonnut syyskuun 2019 ja syyskuun 2020 välisen tarkastelujakson aikana 43 euroa, mikä vastaa 0,6 prosentin nousua. Kehnoa palkkakehitystä selittää se, että yliopistot palkkaavat eläköityvien professoreiden tilalle assistant-professoreita ja associate-professoreita. Uudet full-professorit rekrytoidaan alhaisille vaativuustasoille, ja heille määritellään matalahkot suoriutumisosuudet.

Tutkimuslaitosten aineisto käsittää 150 työntekijän palkkatiedot ja on siten kattavampi kuin kertaakaan aikaisemmin. Keskipalkka tutkimuslaitoksissa on 6 729 euroa, eli merkittävästi alempi kuin yliopistoissa. •

PALKKASELVITYS VERKOSSA:
PROFESSORILIITTO.FI/TYO/PALKKAUS/

Över gränsen

Åbo Akademi vill utbilda lärare i Sverige och öppna vägen för andra finländska universitet. Att få fotfäste på marknaden i ett annat land är dock inte lätt.

Den i Åbo och Vasa verksamma Åbo Akademi kan om ett år ha ett campus även i Sverige. Universitetet vill starta en klasslärarutbildning i vårt grannland hösten 2022. Enligt dekanus **Fritjof Sahlström** är det fråga om ett i finländska förhållanden exceptionellt nordiskt samarbete.

— Jag är rätt så säker på att andra finska universitet inte har haft samma typ av projekt.

I Åbo Akademis plan är det inte fråga om utbildningsexport. Universitetet skulle således inte erbjuda utbildning i Sverige mot betalning genom eget företag. Det som Åbo Akademi vill är att exportera sin egen finländska lärarutbildning i dess nuvarande form till Sverige. Bakom idén finns universitetets strategiska strävan efter nordiskt samarbete och en skriande lärarbrist i Sverige.

— Både där och i de andra nordiska länderna litar man väldigt mycket på finsk lärarutbildning, berättar Sahlström.

SAMI PULKINEN

Enligt dekanus Fritjof Sahlgren har planeringen av ett helt nytt nordiskt samarbete inneburit en omfattande byråkrati och mycket att lära sig. – Men det är svårt att lära sig om man inte sätter i gång.

Sahlström berättar inte i detta skede vid vilket svenskt universitet Åbo Akademis utbildning är avsedd att organiseras.

– Vi har haft intresserade förfrågningar om samarbete från flera universitet och har fört diskussioner med flera parter.

Enligt den nuvarande planen är det meningen att varje höst välja 40 studerande till Åbo Akademis lärarutbildning i Sverige. Dessa skulle avlägga samma utbildningshelhet som de studerande som blivit antagna till lärarutbildningen vid Åbo Akademi i Finland. En del av föreläsningarna skulle vara gemensamma, m.a.o. skulle svenskarna delta i undervisningen på distans via internet.

– En bra lärarutbildning kräver ändå närvaro och undervisning på campus. Det skulle förverkligas i Sverige, säger Sahlström.

Behörighetskraven för klasslärare är identiska i Sverige och Finland, vilket gör att de som avlagt Åbo Akademis lärarutbildning har lärarbehörighet i båda länderna även i detta nu. Enligt universitetets utredning finns det inte heller andra formella hinder för det planerade utbildningssamarbetet. Den största frågan gäller vem som ansvarar för kostnaderna för utbildningen som för studenterna själva är kostnadsfri.

Enligt Sahlström skulle Åbo Akademis finländska lärarutbildning i Sverige kosta cirka en miljon euro per år. Det krävs pengar i synnerhet för att betala lönerna till cirka tio personer som ska anställas i Sverige. Målet är att samla in en stor del av pengarna från privata svenska donatorer.

För tillfället underhandlar Åbo Akademi också med Undervisnings- och kulturministeriet. Enligt Sahlström är det i sig en bra fråga varför Finlands undervisningsministerium skulle finansiera utbildning

i Sverige. Han själv motiverar det finansiella stödet med att projektet konkretiserar det nordiska samarbetet samt förbättrar Åbo Akademis och svenska språkets ställning.

– Det här förstärker den svenskspråkiga lärarutbildningens fortsättning i det tvåspråkiga Finland. Vi hoppas också att det genom den här sortens samarbete kommer fler människor till Finland från Sverige och övriga Norden för att forska och undervisa.

Enligt Sahlström skulle projektet också förbättra de finländska anställdas ställning vid Åbo Akademi, för antalet anställda skulle öka och universitetet skulle få nytt kunnande.

Universitetsledningens mål är att organiserandet av lärarutbildning i Sverige är bara en upptakt. Språket för internationellt samarbete är oftast engelska, men Åbo Akademi anser att koncentrera sig på den egna specialiteten, dvs. svenska språket, utgör ett bättre alternativ. Enligt universitetets utredning bor det utanför Finlands gränser 24 miljoner människor som förstår svenska, och det finns intresse för utländsk utbildning, bara den är högklassig.

– Om tio år har vi campus och olika slags utbildning åtminstone i Sverige, Norge och Danmark. I Vasa och Åbo är det flera nordiska studerande och lärare än nu, visionerar Sahlberg.

Åbo Akademi önskar att dess erfarenheter kommer att hjälpa andra finländska universitet i ett internationellt samarbete av nytt slag. Det kan dock vara besvärligt att kopiera exakt samma modell. Enligt Sahlström är det lättare och billigare för ett universitet att exportera en egen existerande utbildningshelhet i stället för att bygga upp en helt ny på ett främmande språk och med olika behörighetskrav. Detta kan utesluta potentiella mottagarländer och utbildningsinnehåll.

Förutom svenska språket har Åbo Akademi haft en fördel i att vara ett litet universitet.

– De stora universiteten ser inte oss som konkurrenter som tar alla studerande, flinar Sahlgren.●

SVENSK ÖVERSÄTTNING:
LEENA-MAIJA ÅBERG-REINKE

— Luottamusmiehen työ on joskus rankkaa, ja paljon pitää ottaa asioita selville, mutta tämä on myös mielenkiintoista. On palkitsevaa, että voi auttaa ihmisiä, sanoo lehtori Minna Orpana.

TYÖTUOMIOISTUIMEN RATKAISU KAHDEN PROFES- SORIN MÄÄRÄAIKAISUUKSISTA SAI TAIDEYLIOPISTON KÄYMÄÄN LÄPI KAIKKI MÄÄRÄAIKAISET TYÖSOPIMUK- SENSA JA VAKINAISTAMAAN 88 TYÖNTEKIJÄÄ. PÄÄ- LUOTTAMUSMIES **MINNA ORPANA** SAI ITSE VAKITYÖN 34 VUODEN MÄÄRÄAIKAISUUKSIEN JÄLKEEN.

TEKSTI **TERHI HAUTAMÄKI**

1) Mitä Taideyliopiston työlle seuraa siitä, että 88 ihmistä nyt vakinaistettiin?

– Siitä seuraa pelkästään hyvää. Jatkuva määräaikaisuuksien ketjutus on tehnyt itse kunkin työtilanteen hirveän epävarmaksi, sen sijaan että voisi oikeasti keskittyä opettamiseen sekä opetuksen ja oman alan kehittämiseen. Ensimmäisen 5-vuotissopimuksen alkuvaiheessa määräaikainen tutustuu taloon ja opettelee töitä. Jonkin aikaa saa tehdä töitä rauhassa, kunnes viimeisen vuoden hermoilee siitä, saako jatkoa. Vakinaistamiset rauhoittavat tilannetta, ja ihmiset voivat keskittyä uraansa. Hallinnon työtäkin se rauhoittaa. Uudet rekrytoinnit ovat isoja prosesseja.

2) Neuvottelut lähtivät käyntiin sen jälkeen, kun kaksi professoria riitautti määräaikaisuutensa ja voitti työtuo- mioistuimessa. Miten neuvottelut etenivät?

– Ennen työtuoimioistuimen ratkaisua neuvottelu oli tosi hankalaa ja turhauttavaa. Yliopiston mielestä taidealan opetuksen luonne ja erityispiirteet olivat laillinen määräaikaisuuden peruste. Kun kaksi Kuva-
taideakatemian professoria pisti oman päänsä pantiksi, alkoi tapahtua nopeasti. Neuvottelut kestivät tasan kuukauden. Emme voineet hyväksyä viiden vuoden koeaikaa, ja sekin poistettiin iloksemme. Muutamille kauan määräaikaisina olleille tarjottiin toista tehtävää, ja ne neuvottelut ovat lähes päätöksessä. Yliopistossa on vielä noin 100 määräaikaista, joiden määräaikaisuuksien perusteet olemme yhdessä todenneet lailliksi.

3) Mitä tapahtuu tämän jälkeen?

– Seuraavaksi neuvottelemme tuntiopettajien asemasta. Heille pitää saada paremmat työehdot. Monet tuntiopettajat tietävät vasta syksyllä, paljonko tunteja he voivat saada. Heille ei tule palkankorotuksia eikä

heillä ole samoja etuja kuin vakinaisilla. Taideyliopistossa on paljon tuntiopettajia, jotka opettavat päätoimisesti, ja yritämme neuvotella heitä kokonaistyöajan piiriin. Parhaillaan myös yhtenäistetään rekrytointiprosesseja ja keskustellaan urajärjestelmästä ja siitä, miten työnantaja voi tukea ihmisten kehittymistä.

4) Opetat lehtorina äänenkäyttöä ja laulua näyttelijäntaiteen koulutusohjelmassa, ja sinulla on takanasi 34 vuoden putki määräaikaisuuksia. Miltä vakinaistaminen tuntui?

– Olen itse jo eläkeiässä, ja minulle se vaikuttaa lähinnä niin, että voin itse päättää, milloin lähdän. Olen hirveän tyytyväinen erityisesti kollegoiden puolesta. Määräaikaisena joutui aina joka jakson jälkeen hake-
maan omaa työtään uudestaan ja todistamaan, että on pätevä. Se oli rasittavaa. Olen niin iloinen, että kollegat pääsevät tästä rumbasta.

5) Olitko ikinä aikeissa luovuttaa ja vaihtaa alaa?

– Olin joskus nuorempana. Kun tuntui, etten saa vakituista paikkaa, mietin pääni puhki, mitä muuta tekisin. Taide, laulaminen ja musiikin opettaminen ovat kuitenkin intohimoni. Tätä osaamista olen kehittänyt pienestä pitäen, ja tuntui hullulta, että se olisi hukkaan heitettyä. Koko ajan olen kehittänyt ammattitaitoani ja opiskellut lisää, jotta voin paremmin vastata nykyajan haasteisiin.

6) Olet ollut luottamusmiehenä yli 10 vuotta. Miten kamppailu määräaikaisuuksia vastaan on muuttunut?

– Alku oli turhauttavaa ja tuntui, että emme saaneet työnantajalta vastakaikua. Vaikka laki sanoi toista, asenteet olivat jämähtäneitä. Nyt meitä kuunnellaan paremmin ja meillä on hyvä keskusteluyhteys johtoon. Asiat riitelevät, eivät ihmiset. Minulla on kokemus, että yhdessä yritämme hoitaa asioita. •

KOLUMNI

JUSSI VÄLIMÄÄ

KOULUTUSTUTKIMUKSEN
PROFESSORI,
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Joki, järvi ja akateeminen professio

Akateemista työtä ja professiota on tutkittu paljon korkeakoulututkimuksessa niin Suomessa kuin kansainvälisesti. Tutkimuksia yhdistää havainto siitä, että akateemista professiota eli yliopistojen tutkijoita ja opettajia on hankala luokitella yksiselitteisesti.

Akateemista professiota on jäsennetty eri tavoin. Perinteisin näkökulma on status ja asema. Tässä lähestymistavassa professorit ovat perinteisesti olleet palkkauksen ja statuksen suhteen arvostetuimpia.

Perinteinen lähestymistapa on myös erojen ja samankaltaisuuksien analyysi tieteenaloittain. Tässä tarkastelussa luonnontieteet, lääketiede ja tekniikka ovat rahoituksen kannalta arvostetuimpia.

Akateemista työtä on tarkasteltu myös työsuhteiden pysyvyyden näkökulmasta. Vakaimpia työsuhteita ovat olleet lehtoraatit ja professuurit.

Akateemista professiota on analysoitu myös sukupuolten mukaan. Yleinen havainto on, että naiset ovat yliedustettuina alemmissa palkkaluokissa, mutta ali-edustettuina ylimmissä palkkakategorioissa.

Yhteistä eri jaotteluille on havainto siitä, että akateeminen professio on jatkuvassa muutoksessa niin akateemisten urien, työsuhteiden pysyvyyden kuin statuksenkin suhteen. Mikään ammattiryhmä ei ole enää itsestään selvästi vakaa ja ennustettava, ja jokaisen ryhmän sisällä on suurta vaihtelua. Esimerkiksi professorit rekrytoidaan nykyisin useimmiten määräaikaisiksi apulaisprofessoreiksi tenure trackille eli professorin vakinaistamispolulle.

SAKSITUT

1 "Olemme tavallisia päsejä niin kuin muutkin. Meitä on promille maailman ihmisistä ja tuotamme parhaimmillaan promillen maailman ajatuksista. Kaikki muu pitää tuoda tänne. Maa tyhmentyy, kun tietokirjojen suomentaminen loppuu."

KUSTANTAJA JA SUOMENTAJA KIMMO
PIETILÄINEN, SUOMEN KUVALEHTI 17/2021

2 "Kun mietitään yliopistolaisten urakehitystä, jossa ainakin osa saavuttaa pysyvämmän vakanssin pätkittäisten määräaikaisuuksien jälkeen, kyse on osaltaan siitä, muistavatko vihreämmälle

oksalle päässeet oman historiansa ja kykenevätkö he asettumaan pätkätyöntekijän tai muuten päähän potkitun asemaan. Ja ovatko he valmiita myös kantamaan oman kortensa kekon yhteisen toiminnan eteen."

PÄÄLUOTTAMUSMIES ANTERO PUHAKKA,
ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO, TIETEENTEKIJAT.FI 29.4.

3 "Jos yliopisto muuttuu yhä tulorientoituneemmaksi, kyky kuvitella toisenlainen maailma heikentyy. Jos yliopisto ei voi olla se yksi instituutio, joka pystyy irrottautumaan elinkeinoelämän

ja politiikan paineista, kuinka sen kouluttamat asiantuntijatkaan pystyisivät?"

TUOTTAJA ADILE SEVIMLI,
LONG PLAY -VERKKOLEHDEN UUTISKIRJE 14.5.

4 "Suomalaisessa kontekstissa [tehokkuutta ja hyötyä korostava yliopistopolitiikka] näkyy selkeimmin rajoitettuna mahdollisuuksina kehittää resursseja ja tilaa vaativia erikoiskokelmia, vaikka juuri ne houkuttelevat tutkijavierailuille ulkomaisiin yliopistoihin. Niitä pitäisi ajatella osana yliopistojen profiloitumista ennemminkin kuin 'turha-

Suomessa on myös OECD-maista vähiten pysyviä työsuhteita ja yliopistojen vakaa perusrahoitus on Länsi-Euroopan pienintä. Oman lisänsä tuo se, että työnantajat luovat uusia ammattinimikkeitä, jotka hämärtävät perinteisiä toimenkuvia. Tuorein esimerkki on tenure track -työsuhde, joka on Suomen työläinsäädännölle

”Kuka hyötyy, jos emme tee yhteistyötä?”

tuntematon työsuhteen muoto. Eri suuntiin vetävät muutokset sumentavat kokonaiskuvausta siitä, mikä akateemisessa professionissa on olennaista.

Vaihdan tyylilajia ja katson akateemista professiota metaforisesti.

Kuvitellaan, että akateemista professiota kuvaa joko järvi tai virta. Kukin ammattiryhmä voidaan nähdä erillisinä järvinä, joissa kukin asustamme ja puolustamme oman järvemme ekosysteemiä siihen tunkevia vieraslajeja vastaan. Järven olosuhteita voidaan säännöstellä pitämällä huolta siitä, ettei järveen pääse sisälle kuin oman ammattiryhmän lajeja. Kesäpäivän auringossa järvestä onkin kiva lillua lajitovereiden kanssa. Mutta miten käy silloin, jos nousee myrsky?

Voimme leikkiä myös ajatuksella, että kuulumme akateemisen profession virtaan, jossa päädymme mutkittelevia jokia ja puroja pitkin lampiin ja järviin, joissa lyhyemmissä tai pidemmissä oleskeluissa meitä yhdistävät oman tieteenalamme näköalat ja oma ammattiryhmä.

Koska uimme profession virrassa, emme kuitenkaan kiinnitä liikaa huomiota siihen, missä kohdin pysähdymme ja kuinka pitkäk-

si aikaa, kunhan meillä kaikilla on mielekästä tekemistä koko ajan.

Samalla virran varrella huomaamme, että tarvitsemme erilaisia jokia ja puroja, jotta akateemisen profession ekosysteemit toimisivat hyvin. Virtojen ekosysteemit ovat nimittäin monimuotoisempia kuin lampien tai karujen järvien, sillä virroissa on enemmän ravintoa ja lajeja kuin seisovassa vedessä.

Onko näillä kielikuvilla yhteys akateemisiin ammattiyhdistyksiin? On toki. Edustan tässä tosin vain itseäni.

Pitäisikö meidän akateemisen profession jäsenten määritellä itseämme erillisinä ja keskenään kilpailevina ekosysteemeinä? Vai uimmeko kaikki samassa akateemisen työn, urien ja profession virrassa? Pitäisikö meidän siis korostaa erilaisuuksia vai yhtäläisyyksiä? Kysymyksen voisi tiivistää myös näin: kuka hyötyy, jos emme tee yhteistyötä? •

na kulunkina’. Kokoelmien supistuminen uhkaa erityisesti vapaata tutkimusta, sillä tutkijan näkökulmasta ei voi sanoa, mitä aineistoa tulevat tutkimukset saattavat vaatia. Erilaisten kokoelmien kartuttaminen ja niiden vaatimien tilojen ylläpitäminen on osa yliopiston tutkimuksellisen infrastruktuurin kehittämistä.”

ENGLANNIN KIELEN PROFESSORI JOPI NYMAN,
BLOGI.PROFESSORILIITTO.FI, 27.4.

5 ”Kierre ruokkii itseään. Kun kouluissa yhä harvempi lukee kielä, opiskelijat vähenevät yliopistoissakin,

ja sitten leikataan resursseja kieliltä ja niiden tutkimukselta. Kohta ei ole opettajiakaan tarjolla kouluihin.”

RANSKAN KIELEN PROFESSORI MERVİ HELKKULA,
YLIOPISTO-LEHTI 4/2021

6 ”Aattelinpa vaan ilmoittaa että viimeksi eilen oli ihan saatanallinen ammatillinen riittämättömyyden tunne, kun olen niin laiska julkaisemaan mitään. Kun veikkaan että aika monella on näitä ja useimmat ajattelevat ettei muilla ikinä ole.”

TUTKIJAJA TIETOKIRJAILIJA
JANNE M. KORHONEN, TWITTER 10.5.

7 ”Kyllä. Hetken iloitsee että sain apurahan / ohjattava sai apurahan / kirja tuli ulos / olin radiossa, mutta sitten jo toteaa että joo mutta se ei ollut STN1, ERC Consolidator eikä julkaisukaan Jufo3 / BBC.”

APULAISSPROFESSORI ANU LAHTINEN,
TWITTER 11.5.

8 ”Joskus opiskeluaikana kuvittelin, että jos väitöskirjan jonain päivänä saisi tehtyä ja julkaistua, voisi tuntea koko loppuelämänsä tyyntä tyytyväisyyttä.”

AKATEMIATUTKIJAJA OULA SILVENNÖINEN,
TWITTER 11.5.

Tutkimusväsymystä ja rotuoppeja

Saamelaiset olivat pitkään muualta tulleiden tutkijoiden eksoottisia tutkimuskohteita. Nykyään saamelaiset tutkivat omaa kulttuuriaan entistä enemmän itse, mutta menneisyyden painolasti on yhä raskas. Saamen-tutkimus vaatii hienovaraisuutta myös saamelaisilta tutkijoita.

Eksoottiseksi koetut saamelaiset ovat olleet tutkijoiden kiinnostuksen kohteena vuosisatojen ajan aina ulkomaita myöten. Suomalainen tiedemaailma kiinnostui saamelaisista erityisesti kansallisromanttisessa aallossa 1800-luvulla. Samaan aikaan sukukansoja alettiin tutkia myös esimerkiksi Venäjän, Unkarin ja Viron alueella.

Saamelaiset nähtiin ikään kuin suomalaisten heikompana veljenä, kansana, joka kulkee kohti vääjäämätöntä häviämistään. Ajatuksena oli taltioida kuolevaa kulttuuria.

Aluksi näkökulmina olivat lähinnä kielitiede ja kansatiede. Tieto oli sirpaleista ja asenteellista. Esimerkiksi saamelaisten asumismuotoa pidettiin kehittymättömänä. Porosaamelaisten jutaamista eli siirtymistä laidunalueelta toiselle tai vuotuiskiertoa luonnonolojen mukaan ei aina ymmärretty, tutkija **Jukka Nyysönen** kertoo.

— Saamelaisten ajateltiin kiertelevän päämäärättömästi tuntureilla ja järvien rannoilla. Kiisteltiin siitä, seurasiko ihminen poroa vai päinvastoin. Tutkimuksen systematisoitumisen myötä saamelaisia alettiin luokitella ja vertailla muihin kansoihin fysiologian ja kulttuurin perusteella. Saamelaisia pidettiin alempiarvoisina muun muassa siksi, että he harjoittivat pyyntikulttuuria eivätkä maanviljelyä. Sen katsottiin olevan este sivistymiselle.

Nyyssönen työskentelee itsenäisessä Norsk institutt for kulturminneforskning -instituutissa Tromsassa, jossa hän tutkii saamelaista tieteenhistoriaa ja historiankirjoitusta.

Viimeisen viidenkymmenen vuoden aikana saamelaiset ovat alkaneet tutkia omaa kulttuuriaan yhä enemmän itse. Suomessa tämä tosin tapahtui myöhemmin kuin esimerkiksi Norjassa, jossa varhaisemmassa vaiheessa käynnistetyin koulutuksen ansiosta ensimmäiset saamelaistaustaiset tutkijat aloittivat uraansa jo 1950-luvulla.

Suomessa ensimmäiset saamelaiset kielitieteilijät

1659:35

PUKU

*Michen ja naisen puku
Inari*

Suomalainen kieli- ja kansatieteilijä T. I. Itkonen sekä neiti Snellman kuvattiin Inarin puvuissa vuonna 1914. Nykyään suomalaisen pukeutumista saamelaiseen asuun pidettäisiin luultavasti kulttuurisena omimisena. Itkonen oli kuitenkin arvostettu tutkija myös saamelaisten keskuudessa, ja hän on laajassa tuotannossaan tuonut esille runsaasti myös saamelaisten kohteluun liittyviä epäkohtia. Studiokuva on otettu tieteellistä työtä varten.

Veljekset Duommá Labba, Nihkolas Labba, Jovvna Labba ja heidän renkinsä, Ruotsin Kaaresuvannon puolelta muuttanut Ántt' Ásllat Juuso kuvattuna Siilastuvalla Kilpisjärvellä vuonna 1905. Kuvassa on myös Suomen ensimmäinen maantieteen professori J. E. Rosberg, joka mittasi saamelaiden pituuksia ja kallonympäryksiä Lappiin tekemillään tutkimusmatkoillaan. 182 senttimetriä pitkä Rosberg asettui mittakaavaksi taustalle.

saivat virkoja 1970-luvulla, mutta heidän joukkonsa kasvoi vasta 1980-luvulla, Nyyssönen kertoo.

— Aluksi tutkimusteemojen lähtökohta oli saamelaisessa todellisuudessa ja koetuissa epäkohdissa, kuten puuttuvissa hyvinvointipalveluissa. Sitten huomio alkoi yhä enemmän kohdistua saamelaisoikeuksiin, joita Suomen valtio ei toteuta.

Sukupolvi toisensa jälkeen saamelaisia on haastateltu ja käytetty informantteina ilman, että tieto olisi palannut saamelaisten omaan käyttöön. Aiheina ovat olleet vaikkapa saamelaisten kylmänsietokyky, identiteetti, hengellisyys tai suolistomikrobit.

Tutkimuskohteena oleminen on aiheuttanut tutkimusväsymystä. Esimerkiksi suomensaamelainen teologi **Helga West** on kertonut blogissaan, miten hänelle tulee lukuisia tutkimushaastattelupyyntöjä

Suomen lisäksi esimerkiksi Ranskasta, Isosta-Britanniasta ja Saksasta.

”Vitsin mukaan saamelaiseen perheeseen kuuluu laajan perhepiirin lisäksi myös tutkija, joka väsymättä havainnoi eksotisoitavaa tutkimuskohdettaan. Enää tuo vitsi ei naurata”, West kirjoittaa.

Hän kehottaa pohtimaan, mistä tutkimuksen tarve kumpuaa: saamelaisyhteisöstä, yhteiskunnasta vai lähinnä tutkijan omasta mielenkiinnosta. Akateemiseen vapauteen kuuluu, että tutkija saa itse valita aiheensa. West haluaa kuitenkin kyseenalaistaa, pitääkö akateemisen vapauden aina mennä tutkimuskohteiden edun edelle.

”Sellaisia ihmisryhmiä, jotka ovat hauraamman yhteiskunnallisen asemansa vuoksi kokeneet kaltoinkohtelua tieteen nimissä, on tänä päivänä kohdeltava erityisellä hienovaraisuudella ja kysyttävä: onko tämä tutkimus tärkeä?”

M. PIETINEN / MUSEOVIRASTO / KANSATIEETEN KUVAKOELMA

Juhani Nuorgam kuvattiin Seurasaaressa ulkomuseossa suopunkki kädessään vuonna 1932. Takana loudekota eli pädde-koahtti, vieressä ahkio. Ulkomuseon alkuperäinen tarkoitus oli valistaa suomalaista kansaa sen muinaisuudesta esittelemällä rakennushistorian kehittymistä ja sukukansoja. Nuorgam toimi Seurasaaressa oppaana usean vuoden ajan.

Menneisyydessä painavat etenkin saamelaisiin kohdistuneet rotututkimukset. Yleensä ne liitetään 1900-luvun alkuvuosikymmeneen, mutta tosiasiasa vielä 1960-luvun lopulla esimerkiksi Inarissa suoritettiin fyysisen antropologian nimissä saamelaisten mittauksia. Järjestetyissä tilaisuuksissa alastomia ihmisiä tutkailtiin eri puolilta ja sukuselvityksin arvioitiin saamelaisen rodun puhtautta. Perusteilla olevan Saamelaisten totuus- ja sovintokomission kuulemisraporteissa saamelaiset kertovat omakohtaisesti näistä kokemuksistaan tutkimusobjekteina.

– Suomessa eugeniikka sai sijaa lähinnä ruotsinkielisten tutkijoiden keskuudessa, mutta ei juurikaan suomenkielisten parissa. Todennäköisesti asiaan vaikutti se, että rotuteorian mukaan suomalaiset itse kuuluivat germaanisii rotuun arvottomampaan itäbalttilaiseen tai jopa mongoliseen rotuun, eikä sitä

haluttu korostaa, Jukka Nyysönen arvioi.

Helsingin yliopiston anatomian laitos keräsi 1800- ja 1900-luvuilla saamelaisten hautausmailta vainajien jäänteitä omiin kokoelmiinsa. Esimerkiksi Inarin Vanhasta Hautuumaasaaresta kaivattiin ylös ainakin 152 pääkalloa vuosina 1878 ja 1934. Joitakin kaivetuista luista on pyritty palauttamaan, ja vuonna 1995 melkein sata pääkalloa haudattiinkin uudelleen Inarissa.

Ihmisloukkoelmia perustettiin muutenkin eri puolilla maailmaa. Aineistoksi kelpasivat ylipäättänsä eri kansojen edustajien jäänteet. Esimerkiksi Karoliinisella instituutilla Tukholmassa on hallussaan yli 80 suomalaista pääkalloa, joista ainakin puolet on kaivettu Pälkäneen kirkon hautausmaalta. Niiden palauttamiseksi on noussut kansanliike, joka on saanut tukea myös presidentti **Sauli Niinistöltä**.

Nyysösen mukaan tutkijapiireissä on haluttu korostaa sitä, että suomalaisessa tutkimuksessa ei

FRANZ DUBBICK / MUSEOVIIRASTO / SUOMALAISS-UGRILAINEN KUVAKOELMA

Eri puolilla Eurooppaa järjestettyihin etnografisiin näytöksiin alettiin pestata muiden alkuperäiskansojen lisäksi myös saamelaisia 1800-luvun lopulta alkaen. Niin kutsuttuihin lappalaiskaravaaneihin saattoivat jotkut osallistua useammankin kerran. Saksassa vuonna 1925 otetussa valokuvassa ovat Enontekiöltä matkaan lähteneet Hilma Kitti (vas.), Ellen Elvira Kitti sylissään komsiossa tyttärensä Ellen Kitti sekä oikeassa reunassa Elli Autto sylissään tyttärensä Anni Autto. Mahdollisesti kyseessä on postikorttikuva, joita ”esiintyjät” saattoivat myydä yleisölle näytösten välissä.

vallinnut niin voimakkaasti hierarkisoiva ajattelutapa kuin Norjassa tai Ruotsissa. Sosiaalidarwinistinen tieteenmetodi vaikutti kuitenkin myös meillä. Lisäksi suomalaisten tekemällä vanhalla tutkimuksella on ollut valtaa määrittää saamelaisuutta. Se on pahimmillaan ollut yksi alistamisen muoto.

Viime vuosikymmeninä saamentutkimuksen ala on vahvistunut. Lapin yliopistoon on perustettu saamentutkimuksen ja arktisen alkuperäiskansatutkimuksen professorit. Lisäksi Oulun yliopiston Giellagas-instituutissa on tehty pitkään alan pioneerityötä. Uudelleen kasvaneen kiinnostuksen myötä myös tutkimusrahoitusta on järjestynyt kiitettävästi, kertoo saamentutkimuksen professori **Sanna Valkonen** Lapin yliopistosta.

– Tutkimuksen painopiste on siirtynyt kohti globaalin alkuperäiskansatutkimuksen yleisiä lähtökoh-
tia. Aiempaa enemmän painotetaan yhteisölähtöi-

”Toisinaan on myös avoimesti väitetty, että saamelaiset tutkijat eivät olisi riittävän objektiivisia tutkimaan omaa yhteiskuntaansa.”

SANNA VALKONEN

siä näkökulmia ja tutkimuksen eettisiä kysymyksiä. Saamelaisten perinteinen tieto ja osaaminen nähdään tieteellistä tietoa täydentävinä, Valkonen sanoo.

Yhteisölähtöisyys on merkinnyt myös sitä, että tutkimusta tekemässä on aiempaa enemmän saamelaisyhteisöissä kasvaneita tutkijoita. Se vaikuttaa

tutkimuksen sisällöllisiin painopisteisiin: tutkijat pohtivat, millaisia tiedontarpeita saamelaisilla yhteisöillä on, ja miten niihin voidaan vastata.

– On tärkeää, että rakennamme saamelais-akatemian osana suomalaista ja kansainvälistä yliopistolaitosta. Saamelaiset saamentutkijat ovat usein aktiivisia toimijoita myös esimerkiksi poronhoidossa tai vaikkapa politiikassa. Siten he kykenevät näkemään, millaista tietoa yhteisöt tarvitsevat, Valkonen toteaa.

Tämä on hänen mukaansa osa alkuperäiskansojen tietoon liittyvää itsemäärittämistä. Saamelaiset voivat määrittää ja rakentaa hyviä tutkimuskäytäntöjä sekä tuottaa itse yhteiskuntaansa koskevaa tieteellistä tietoa muun tutkimuksen rinnalla.

Monet saamelaisasiat ovat vahvasti politisoituneita. Tutkijat joutuvatkin tasapainottelemaan, sillä väärintulkinnan mahdollisuus herättää jännitteitä. Keskeinen kiistakysymys on esimerkiksi, kenellä on oikeus kuulua saamelaiskäräjien vaaliluetteloon eli ketkä saavat äänestää ja asettua ehdolle saamelaiskäräjävaaleissa.

Sanna Valkonen on havainnut, että voimakaita tunteita herättävällä alalla tutkijan objektiivisuus saatetaan kyseenalaistaa.

– Voidaan olettaa, että tutkija edustaa tiettyä kantaa ja siksi tulkitaan, että tämän työ on poliittisesti väritetty. Jännitteet saattavat ulottua myös henkilökohtaiselle tasolle ja heikentää työhyvinvointia. Toisinaan on myös avoimesti väitetty, että saamelaiset tutkijat eivät olisi riittävän objektiivisia tutkimaan omaa yhteiskuntaansa, hän huomauttaa.

Saamelaisyhteisöissä kasvaneet tutkijat voivat kohdata muutenkin ristiriitoja. He tuntevat usein voimakasta vastuuta yhteiskuntaansa kohtaan. Samalla tieteen palveluksessa oleminen tarkoittaa myös epäkohdista keskustelemista. Nämä seikat eivät aina ole helposti yhteensovitettavissa.

Professori Valkonen on itse saamelainen. Omassa työssään hän pitää tärkeänä saamelaisen akateemisen kentän vahvistamista.

– Pysin myös edistämään yhteistyötä saamelaiden instituutioiden ja esimerkiksi taiteilijoiden kanssa. Olen havainnut, että kuuluminen saamelaiseen yhteiskuntaan tekee tämän helpommaksi. Muutenkin saamelaiden äänen vahvistaminen edesauttaa tieteellistä ymmärrystä saamelaisiin liittyvistä asioista. •

TIETEEN TIEDOTUS RY:N RAHOITUSHAKU 2021

Tieteen tiedotus ry julistaa haettavaksi rahoitusta tieteellisen tutkimuksen tuloksista tiedottamiseen ja saattamiseen yleisön tietoisuuteen. Kirjahankkeet ja tieteellinen tutkimus eivät kuulu apurahoituksen piiriin. Hakijana voi olla yksityinen henkilö, työryhmä tai rekisteröity yhteisö. Rahoitus osoitetaan rekisteröidylle taustayhteisölle.

Jaettavana on 200 000 euroa, josta yhdistys rahoittaa 1–4 hanketta.

Vapaamuotoiset (max. 3 sivua A4) aiehakemukset tulee toimittaa sähköpostitse yhtenä pdf-tiedostona (tienteentiedotus@gmail.com) **20.8.2021 mennessä**. Aiehakemuksessa on kuvattava hankkeen tausta, tavoitteet, karkea budjetti, toteutus ja vastuullinen toteuttaja yhteystietoineen.

Aiehakemusten perusteella jatkoon pääsevät hankkeet valitaan syyskuussa, ja näitä pyydetään toimittamaan varsinainen hakemus myöhemmin. Rahoituspäätökset tehdään marraskuun aikana.

Tiedustelut: tienteentiedotus@gmail.com

Tieteen tiedotus ry:n tarkoituksena on tieteellisestä tutkimuksesta ja sen tuloksista tiedottaminen. Yhdistys julkaisee Tiede-lehteä ja osallistuu Hyvä terveys -lehden julkaisemiseen.

Lisätietoja: www.tienteentiedotus.fi

Taas olet lukemassa

Lukeminen on tutkijalle välttämätöntä ja joskus mukavaakin, mutta siihen käytettyä aikaa ei mitata missään.

Sähköposteja, käsikirjoituksia, tenttivastauksia. Facebook-päivityksiä, tieteellisiä artikkeleita, pöytäkirjoja. Tutkimussuunnitelmia, hakemuksia, ja taas sähköposteja.

Tutkijat lukevat koko ajan ja kaikkea.

Lukemisesta itsestään keskustellaan kuitenkin harvoin. Poikkeus on viime vuonna ilmestynyt **Juhana Venäläisen** artikkeli *Ajattelun riitelevät rytmit: Kirjallisen elämän temporaalisuuksia mitallistetussa yliopistossa*. Siinä analysoidaan kirjallisen kulttuurin muutoksia 2010-luvun yliopistossa.

Venäläinen on kulttuurintutkimuksen yliopistotutkija Itä-Suomen yliopistossa. Hän kertoo, että artikkeleita inspiroivat musiikin jakelun ja tuotannon digitalisoitumisen vaikutukset musiikin kuuntelemiseen. Ihmiset eivät enää hanki kokonaisia albumeita, vaan suhde musiikkiin rakentuu yksittäisten kappaleiden kautta. Yksittäiset kappaleet myös tuovat artisteille julkisuuden.

– Näen analogian tieteelliseen julkaisukulttuuriin, Venäläinen sanoo.

– Myös meillä on tapahtunut kappalemaistumisen kehityskulku. Mielikuvisa tieteellisen artikkelin paikka oli lehden sivuilla, osana päätoimittajan miettimää kokonaisuutta. Nykyään artikkeleita pusketaan ennakolta nettiin ja jaetaan somealustojen kautta.

Kappale ja artikkeli ovat siis syrjäyttäneet levyn ja lehden.

Artikkelin nousu näkyy Venäläisen mukaan myös tutkimustyössä. Kun tutkimushankkeen alussa ryhdytään tekemään kirjallisuuskatsausta, aloitetaan yleensä tietokantahauilla. Ensimmäisessä hakuvaiheessa tärkeitä eivät ole julkaisukanavat, kuten lehdet. Hakutuloksia määrittävät algoritmit. Vasta myöhemmin tarkistetaan, missä julkaisukanavissa algoritmin listaamat artikkelit on julkaistu.

Mutta miksi Venäläinen kirjoitti otsikkoon, että ajattelun rytmit riitelevät? Mistä riita syntyy?

– Se syntyy hitaiden ja nopeiden lukutapojen samanaikaisuudesta ja toisaalta lyhyiden ja pitkien tekstien samanaikaisesta käsittelystä.

Taustalla on 2000-luvulla tapahtunut kehitys, jossa tutkijoiden oletetaan osallistuvan aktiivisesti julkiseen keskusteluun. Venäläisen mukaan nykyään toivotaan, että tutkija toisaalta tekisi suuria tieteellisiä läpimurtoja, mutta toisaalta tuottaisi myös nopealla tahdilla lausuntoja tietopohjaisen päätöksenteon tueksi.

– Näitä kahta vaatimusta ei ole helppo yhdistää.

Samalla tutkijan työtä hallitsevat muutkin rytmit: lukuvuoden rytmit, rahoitushakujen rytmit ja omien keskeneräisten tutkimustöiden rytmit. Polyrytmiä, Juhana Venäläinen sanoo.

Vaarana on, että polyrytmit muuttuvat rytmihäiriöksi. *”Rytmien erisuuntaisuus ja taipumus hajaannukseen uhkaa ennen kaikkea sellaisia työtehtäviä, jotka vaatisivat runsaasti keskeytyksetöntä ajattelun aikaa”*, Venäläinen kirjoittaa artikkelissaan.

Hän nimeää yhden suuren muutoksen lukemisen: lyhyiden tekstien lukeminen on lisääntynyt huomattavasti. Lyhyet sähköpostit, uutisotsikot ja tviitit ovat esimerkkejä teksteistä, jollaisia on nykyään paljon enemmän kuin aikaisemmin ja jotka voivat viedä huomattavan osan tutkijan ajasta.

Kun lukeminen pirstaloituu ja tekstityyppejä syntyy aina vain lisää, vaaditaan kehittyneempiä luku- ja kirjoitustaitoja.

– Meistä on tullut tekstilajien monitaitureita. Osaamme kirjoittaa samana päivänä eri yleisöille eri tekstilajeilla.

Venäläinen myös opettaa lukemista. Hän pitää ensimmäisen vuoden opiskelijoille kurssia, jonka yksi teema on akateeminen lukeminen. Venäläinen haluaa opiskelijoiden oppivan erityisesti kaksi asiaa: toisaalta akateemiseen

lukemiseen voi uppoutua kuin hyvään romaaniin, toisaalta gradua ei saa valmiiksi, mikäli lukee kaikki kirjat alusta loppuun. Opiskelijoiden on opittava tekemään strategisia päätöksiä omasta lukemisestaan, etenemään joskus syvällisemmin ja joskus pinnallisemmin.

– Tieteellisen artikkelin lukemisen taito on erityinen lukemisen taito, jota ei voi oppia lukemalla jotain muuta.

Venäläinen itse on lukenut viime päivinä muun muassa *Kulttuurintutkimus*-lehden artikkeleiden toisia versioita, opiskelijoiden esseitä ja lyhyitä kurssitehtäviä.

Kulttuurintutkimus-lehteä Venäläinen päätoimittaa yhdessä akatemiatutkija **Hanna Kuuselan** kanssa. Päätoimittajan pesti on esimerkki akateemisesta työstä, jossa luetaan hyvin paljon. Ennen kuin lehdessä julkaistaan artikkeli, sen on saattanut lukea jopa kymmenen ihmistä, Venäläinen kertoo.

Kaikella Venäläisen lukemisella ei ole kovin selvää päämäärää.

– Pidän kiinni siitä, että joka viikko luen jotain, mikä ei liity välittömiin työtehtäviin ja jolla ei ole hyödyllistä välitöntä tarkoitusta.

Tarkoituksettomampi lukeminen tapahtuu usein kuntopyörän selässä. Silloin Venäläinen ei tee muistiinpanoja eikä hypi tylsien kohtien yli vaan lukee uskollisesti alusta loppuun. Ei välitöntä tarkoitusta on tietysti eri asia kuin ei mitään hyötyä.

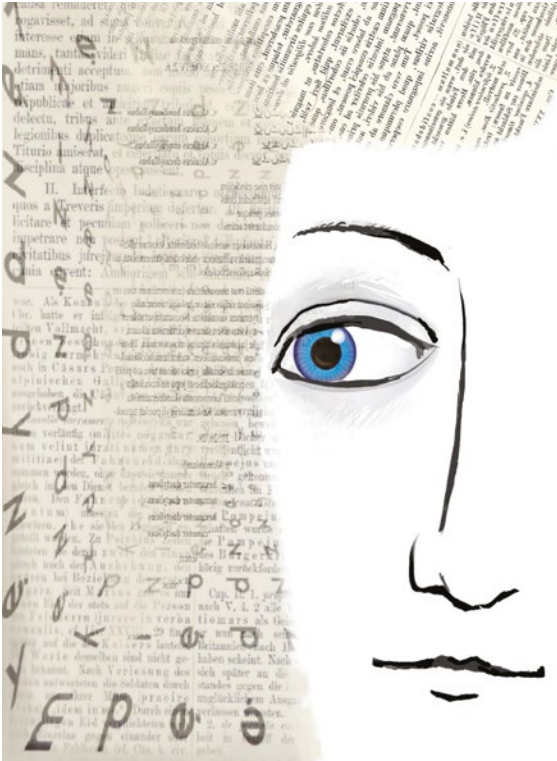
– Uudet ajatukset syntyvät tietystä päämäärättömästä ajatusten vapaudesta.

Venäläinen kuuluu myös lukupiiriin, joka on hänestä hauska tapa paneutua vaikeisiin teksteihin. Lukupiirilukemisen hän aikatauluttaa aamuun, heti lasten päiväkotiiin viemisen jälkeen.

Ja vaikka akateemista kirjoittamista aina moititaan, välillä käsiin osuu kirjoja, joita on nautinnollista lukea. Esimerkiksi **Anna Lowenhaupt Tsingin** etnografia *Lopun aikojen sieni* (Tutkijaliitto 2015) oli kau niisti kirjoitettu ja suomennettu kirja, jonka lukeminen tuntui jo kaunokirjallisuuden lukemiselta.

Venäläinen joutuikin tutkijana yhdessä vaiheessa etsimään kadonnutta lukunautintoa. Hän kertoo, että humanistisilla aloilla tutkijat kokevat uransa alkupuolella helposti ahdistusta ja riittämättömyyden tunnetta siitä, etteivät ole lukeneet tarpeeksi.

Jokaisella on tietysti omat lukutapansa ja lukusuhteensa. Akateemiseen maailmaan saavuttuaan Venäläinen itse asiassa yllättyi siitä, miten monenlaisia työnteon käytäntöjä eri tutkijoilla saattoi olla ihan saman alan sisälläkin.

”Käytännön työssä lukeminen ja kirjoittaminen ovat hitsautuneet yhteen. Paradoksi tulee siitä, että tulosohjatun yliopiston näkökulmasta lukeminen on täysin näkymätöntä.”

– Joku sanoo, ettei ikinä lue mitään työhön liittyvää kello viiden jälkeen eikä viikonloppuisin. Joku ei välitä kellonajoista tai viikonpäivistä mitään. Joku haluaa kirjoittaa tutkimusartikkelit kotona, joku nimenomaan työhuoneen rauhassa. Itse tykkään vetäytyä useamman päivän ajaksi kampuksen ulkopuolelle, jotta saan kirjoittamisflow’n tai lukemisflow’n käyntiin.

Toisilta riitelevien rytmien yhdistely sujuu paremmin.

– Urbaanien legendojen mukaan jotkut tutkijat pystyvät käyttämään päivässä jokaisen viidentoista minuutin slotin tärkeän tutkimusartikkelin edistämiseen.

Aikaa ei itse asiassa käytetä niinkään pelkkään lukemiseen eikä kirjoittamiseen vaan nimenomaan molempiin. Akateemisessa maailmassa lukeminen ja kirjoittaminen kulkevat käsi kädessä, Venäläinen muistuttaa.

Kun tutkija lukee, hän tekee usein samalla muistiinpanoja lukemisestaan. Ja kun tutkija kirjoittaa, hänellä on yleensä käsillä luettavaa, esimerkiksi muistiinpanoja kirjoista ja artikkeleista.

– Käytännön työssä lukeminen ja kirjoittaminen ovat hitsautuneet yhteen. Paradoksi tulee siinä, että tulosohjatun yliopiston näkökulmasta lukeminen on täysin näkymätöntä.

Luennoiminen, työn ohjaaminen, rahoitushakemusten tekeminen, tutkimustulosten kirjoittaminen – tekstin tuottaminen tuo rahaa. Mitään näistä ei kuitenkaan olisi olemassa ilman lukemista. Sitä ei silti mitata eikä siitä palkita.

Artikkelissaan Venäläinen toteaa: ”On jäänyt nimenomaan tutkijan itsensä asiaksi yksin ratkaista, mistä tälle ammattitaidon kannalta välttämättömälle mutta rahoitusjärjestelmän näkökulmasta näkymättömälle työlle voisi löytää aikaa.”

Venäläinen näkee analogian naisten palkattomaan kotityöhön teollisessa kapitalismissa. Siivoaminen, lasten hoitaminen ja pyykin peseminen olivat välttämättömiä, jotta työläinen saattoi mennä tehtaaseen. Ilman koti-työitä koko yhteiskunnalta putoaisi pohja.

– Lukemisen asema akateemisessa maailmassa ja erityisesti ihmistieteissä on samanlainen. Jos siitä ei pidetä kiinni, pohja romahtaa alta.

Tätä voi olla vaikea nähdä ulkopuolelta. Mikäli ei tunne akateemista maailmaa, saattaa olla vaikea mieltää lukemista työksi, Venäläinen arvioi. Hän kuvittelee kohtaamisen: Joku kysyy tutkijalta, mitä tämä teki viime viikon ja saa vastaukseksi että lueskelin kirjoja. Se kuulostaa moniin korviin varsin oudolta.

Sanottuaan tämän Venäläinen kuitenkin kääntää asian kärjen akateemisen yhteisön suuntaan.

– Haluaisin kysyä vähän provosoiden, että ajattelemmeko me itse näin. Osaammeko ymmärtää lukemista työnä? Osaammeko puolustaa riittävästi sen tärkeyttä osana omaa työtämme? •

ARTIKKELI ”AJATTELUN RIITELEVÄT RYTMIT: KIRJALLISEN ELÄMÄN TEMPORAALISUUKSIA MITALLISTETUSSA YLIOPISTOSSA” JULKAISTIIN TEOKSESSA ”KIRJALLINEN ELÄMÄ MARKKINAPERUSTAISESSA MEDIAHYTEISKUNNASSA” (TOIM. ELINA ARMINEN & ANNA LOGRÉN & ERKKI SEVÄNEN, VASTAPAINO 2020).

Navigating the Finnish System as an International PhD Candidate

If you're not fluent in Finnish, Finland's job market can be frustrating. **Wasiq Silan** explains that Finnish businesses should provide language support and accept employees with intermediate Finnish skills.

TEXT **WASIQ SILAN**
DOCTORAL CANDIDATE,
SWEDISH SCHOOL OF SOCIAL SCIENCE
AND FACULTY OF SOCIAL SCIENCES

In January 2018, Finland's Trade and Innovation Office in Taipei shared a feature from website This is Finland about studying and working in Finland. Unfortunately, it merely provides a set of links regarding administrative procedures and turns a blind eye to the true difficulties foreigners face here. Such is often the case with initiatives that seek to lure people to Finland to work and study.

If you don't know much about Finland, its promotional materials might have you mistakenly believing that the country always has beautiful, sunny weather. And if you're not familiar with its labor market, you might think that high-paying jobs are easily found in this land of happiness.

My experience, like that of many other foreigners, has been radically different. And while almost everyone has a love-hate relationship with job-hunting in Finland, the most recurrent complaint is that Finnish employers often require high-level Finnish skills while themselves using English in the workplace, and some jobs may not even require much Finnish at all.

In 2011, after completing a one-year exchange program at the University of Helsinki, I decided to remain in Finland and entered the Swedish School of Social Science's international master's program in ethnic relations, integration and diversity. For me it was a success: I enjoyed immensely the international atmosphere, and I developed solid academic skills, cultivated critical thinking and established bonds with inspiring friends, all of which contributed to reclaiming my indigenous roots and continuing with my doctoral studies in 2014.

Yet, finding a career in Finland remains a daunting task. I was shocked to learn of fellow international job-seekers' shared frustration with job-hunting in Finland, regardless of their alma mater (e.g., University

of Helsinki, Aalto, Laurea, Haaga-Helia, Metropolia) and field (social science, business, law, mechanical engineering, computer sciences, etc.).

In one case, a colleague returned to her home country after studying for just one year because Finland offered insufficient hands-on learning and career prospects. Graduates of the program explained how it is nearly impossible for foreigners to find permanent positions: one had to take a job at an ice cream kiosk while sending out hundreds of CVs before finally landing her first contract.

My own funding from Taiwan ended soon after I commenced my PhD program. I had wanted to contribute to society, and I saw great value in applying my skills as a researcher, but it remained a distant dream. After two years of unsuccessful

“Finding a career in Finland remains a daunting task. I was shocked to learn of fellow international job-seekers’ shared frustration with job-hunting in Finland, regardless of their alma mater and field.”

grant applications killed my motivation to continue, I sought new opportunities away from academia.

However, I ultimately decided to stay in Finland because I had a Finnish partner, which meant my visa would not expire. I was also fortunate to

have the support of numerous friends and mentors, which resulted in my successful application for a grant from the Finnish Cultural Foundation in 2017.

Finland’s labor market has undergone rapid internationalization in recent years, but still many employers have excellent Finnish as a prerequisite (regardless of whether the job itself requires fluent Finnish or not). I have seen many job advertisements written in English, but at the bottom of the page they often state that “native-like Finnish language proficiency” is required. This is something I heard again and again from international jobseekers.

It should not be hard to find work in Finland. Over the years, the number of available jobs has increased, while the Finnish workforce has diminished in size. Although more people are needed in the labor market, it is still difficult for someone like me to find a job.

For many who come from somewhere outside the EU, such as Taiwan, job opportunities are limited to sectors where Mandarin Chinese is an obvious asset: tourism, restaurants, teaching Mandarin and so on. Learning Finnish is an obvious choice for immigrants who want to access a wider range of jobs but, as many know, it is an extremely challenging language and often requires years of devoted study.

I have met many international students from the humanities and social sciences who have received a master’s or doctoral degree in Finland and wanted to find a job here but, when they failed to do so, were forced to leave. Over the past decade, this problem doesn’t seem to have improved. (On a positive note, the University of Helsinki has acknowledged this serious “brain drain” phenomenon and has allocated resources and taken concrete actions to amend the problem – for example, by offering career services and workshops for international students.)

One clear message is that most doctoral graduates are not going to work in academia. Thus, we PhD students need to transfer our know-how from academia to the world beyond the ivory towers of the university. The researchers at career develop-

“I have worried that staying in academia will make it difficult for me to find a job in the ‘real world’, but my anxiety has been alleviated after examining my potential through the lens of transferable skills and by conducting informational interviews, thus revealing a more concrete picture of how to find a job in Finland.”

ment organization Vitae demonstrate how concretely such skills can be transferred from doctoral studies by dividing them into four domains: knowledge and intellectual abilities; personal effectiveness; research governance and organization; and engagement, influence and impact.

Indeed, doctoral research is far more than purely a scholarly pursuit. We are doing much more than reading books and writing a dissertation. First of all, there is the (vicious) game of grant application: we apply for grants and relentlessly try to convince the foundations and universities that we are

worthy of their support. To do so, we develop skills of rapid information-seeking and self-promotion (mainly of our research proposal).

Second, because we are constantly under pressure to “publish or perish,” we are also constantly under pressure to “submit, revise and resubmit,” as if enduring the principle of karma and all its consequences.

Third, we learn how to effectively communicate our research and our emotional, psychological and mental wellbeing to our supervisors. Because 99% of supervisors are not from Asia and thus are not familiar with Taiwan’s history and education system, it is very much up to us to resolve the overwhelming self-doubt and anxiety resulting from unsuccessful communication with supervisors. These aspects are a common part of my life as a doctoral candidate.

Two tips that have been repeatedly emphasized in the above-mentioned workshops are: identifying your transferable skills and making use of interviews. When I personally look through the lens of transferable skills, I discern many valuable abilities.

Grant applications require time management and analysis, evaluation of large amounts of information and self-promotion. It also cultivates personal qualities such as perseverance and self-confidence. Submission of papers requires efficiency, risk management, adroitness, project planning, self-esteem, coping strategies for dealing with criticism and time management. Communication with supervisors enhances cross-cultural dialogue and demands critical thinking, self-awareness, stress management and networking.

According to a survey conducted by Duunitori, Finnish companies are most eager to hire highly-motivated employees and team players. Previous work experience comes third. But how does one connect with these companies?

One strategy is to conduct informational inter-

Wasiq Silan

views to simultaneously network and get familiar with job opportunities. Students are instructed to find a “role model” working in our “dream job” (regardless of whether this person is in academia or elsewhere) through LinkedIn and investigate whether that person has a connection to the University of Helsinki, where we can start “networking.”

For example, if you want to work in academia, you can interview a professor in your field. Or, if you want to start your own business, you can interview a person who has a start-up and/or a person with a similar background as yourself. The alumni association can also assist in connecting with the person, if need be, after which you sort out a time to conduct the interview. Questions may cover the interviewee’s background, how they found the job, what kind of positions they have worked in and what advice they can offer.

I have worried that staying in academia will make it difficult for me to find a job in the “real world,” but my anxiety has been alleviated after examining my potential through the lens of transferable skills and by conducting such interviews, thus revealing a more concrete picture of how to find a job in Finland.

I hope to stay in Finland, either within academia or elsewhere. My hope is to continue working within my passion as an intercultural educator, bridging my experiences in Taiwan and Finland. I applaud the country’s progress in adding more career-oriented elements to international master’s programs, in particular the launch of the Talent Boost program, which is a beacon of hope for international students.

Nevertheless, the struggle remains real for the majority of international students. Systemic change is needed, and I urge more Finnish organizations to take the initiative in providing language support and to accept intermediate Finnish when employing international talent. •

Vain muutaman hehtaarin tähden

Väitöskirjatutkija Hanna Rosti edustaa Greenpeaceä Evon tiedekansallisuuden työryhmässä ja joutui siksi kuntapoliitikkojen hampaisiin.

Väitöskirja voi saada alkunsa niin-kin, että vaeltaa Keniassa syrjäiseltä Vurian vuorelta alas ja kuulee edellä kulkevalta saksalaiselta matkaseuralaiselta huudahduksen: ”Täällä on joku suomalainen!”

Tuo suomalainen oli Helsingin yliopiston geoinformatiikan professori **Petri Pellikka**. **Hanna Rosti** esittäytyi hänelle ja kysyi, että entä jos hän tulisi tekemään Pellikalle väitöskirjaa.

— Siihen hän sanoi, että joo. Se oli aika ennakkoluulotonta professori Petri Pellikalta. Olin kuitenkin keski-ikäinen bilsanopettaja. Joku muu olisi varmasti sanonut, että ei.

Vuosi oli 2019. Rosti oli tuolloin 45-vuotias ja sapattivapaalla. Hän oli lähtenyt Keniaan saatuaan burnoutin ja tajuttuaan, että kirahvit ja savannit pitää päästä näkemään. Hän vietti kuukauden vapaaehtoistyössä puistonvartijoiden asemalla ja oli lähtenyt sieltä vuorille vaellukselle. Pellikka taas toimi Helsingin yliopiston vuonna 2011 perustaman Taitan tutkimusaseman johtajana satakunta kilometriä rannikkokaupunki Mombasasta sisämaahan.

Ensiksi Rostin oli tarkoitus tutkia, kuinka elefan-

tit aiheuttavat aavikoitumista kaatamalla puut. Kasvitieteen professori **Jouko Rikkinen** kuitenkin ehdotti, että Rosti selvittäisi, miten pikkugalago voi. Pieni, öisin elävä apina oli havaittu ainoan kerran 20 vuotta sitten. Olisiko se enää olemassa?

Kun Hanna Rosti oli kuuden, hän sai labradorinnoutajan ja alkoi viettää kaiken vapaa-aikansa metsissä Hämeenlinnan laitamilla. Hän tiesi, missä asuivat hirvet, ketut ja mäyrät. Muita intohimoja ei oikein ollut. Kun hän sai ajokortin, hän ajeli pitkin Evon metsäteitä autollaan. Rosti luki biologiaa Joensuussa, teki gradun Korkeasaaren apinoiden ääntelystä, muutti Vantaalle ja oli opapaana Heurekassa. Rottakoripallo, tiedeteatteri, planetaario. Ihanaa aikaa, paitsi Vantaa ärsytti, kun roskia viedessäkin teinit syljeksivät parvekkeelta päälle.

Rosti palasi synnyinseudulleen Hämeenlinnaan, opettajaksi yläkouluun ja sitten lukioon. Pian hän oli taas maalla, Tuuloksessa lähellä Evoa.

— Nyt ne kaikki metsät on hakattu.

Viimeiset kuusi vuotta hän on asunut perheensä kanssa Lahden eteläpuolella. 11 hehtaaria maata, hevosia, neljä kissaa ja koira. Kaikki on tehty biodiversiteettiä tukien. Voimalinjat eivät häiritse. Naapureita ei näy.

A photograph of a woman with light brown hair, smiling and looking upwards. She is wearing a bright pink quilted vest over a light blue long-sleeved shirt. She is standing in front of a large, dense evergreen tree, likely a spruce or fir, with its branches and needles filling the upper half of the frame. The lighting is bright and natural, suggesting a sunny day in a forest.

Hanna Rosti toivoi, että suomalaiset ymmärtäisivät metsiensä arvon. — Mikä järkeä on polttaa maailman hitaimmin kasvavia metsiä lämmöksi?

Rostin elämä on ollut täynnä biologille epämiellyttäviä lukuja luontokadosta, ilmastomuutoksesta, merien saastumisesta. Samoja lukuja piti toistaa koulussa vuodesta toiseen: sata opiskelijaa per jakso ja tunne siitä, ettei koskaan kykene pitämään täydellistä tuntia.

Opiskelijat olivat muuttuneet hekin vuosi vuodelta huolestuneemmiksi. **Greta Thunbergiin** on pitkä matka ajasta, jolloin kasvisruokaa saadakseen piti esittää lääkirintodistus.

– Tuli olo, että miten voin opettajana ohjata muita vastuullisiksi, jos en itse ole.

Ympäristöjärjestö Greenpeacesta löytyi neljä vuotta sitten hyvä porukka. Sitä kiinnosti Evon suojeleminen: Metsähallitus oli tehnyt juuri 11 hehtaarin avohakkuun.

– Metsähallitus hakkasi tosi rajusti ja omia ohjeitansa vastaan, Rosti sanoo.

– Siitä alkoi toiminta, ja se meni aika hyvin.

Toiminta oli sitä, mitä ympäristöaktivismi yleensä on, vaikka laivoihin kiipeilyt ja nosturiin kahliutumiset saavat huomion ja paheksunnan: muutama kirjoitus lehtien yleisönosastoon, sähköpostia Metsähallitukseen, retkeilyä metsissä ja hakkaustilanteen dokumentointia.

Kun *Etelä-Suomen Sanomat* teki Evon hakkuista jutun, Metsähallitus päätti, ettei Evolla enää avohakattaisi. Myöhemmin se lopetti avohakkuut kaikilta Suomen retkeilyalueilta.

– Kun ihmiset menevät retkeilyalueelle, he odottavat, että siellä olisi metsää, kun se kerran on retkeilyalue. Pelkästään polun löytäminen alkaa olla harvinaista, kun kaikki on hakattu rysteiksi.

Viime vuoden toukokuussa Helsingin yliopisto julkaisi komeankuuloisen tiedotteen: ”Evon alueelle Hämeenlinnaan esitetään perustettavaksi maailman ensimmäinen tiedekansallispuisto.”

Esitys oli juuri mennyt ympäristöministeriön käsittelyyn. Yliopistolta kansallispuistohankkeeseen osallistuminen oli uusi avaus. Taustalla oli lisäksi Museovirasto, joukko tutkijoita ja Suomen suuret luontojärjestöt. Hankkeen luvattiin tuottavan jopa tuhat uutta työpaikkaa. (Rostin arvion mukaan luku on yläkanttiin.)

Ja tietenkin poikkeuksellisen nähtävyyden. Tiedekansallispuisto olisi vähän kuin Heureka, mutta luonnossa. Retkeilijät voisivat tehdä itse mittauksia tai leiriytyä majavien padon ääreen ja katsella puheilmillaan kamerakuvaa, mitä vain metrien päässä olevassa majavien pesässä tapahtuu.

→ HANNA ROSTI

Syntynyt vuonna 1973.

Kasvanut Hämeenlinnassa.

Filosofian maisteri Joensuun yliopistosta, pääaine biologia.

Työskennellyt biologianopettajana yläkouluissa ja lukioissa sekä oppaana Heurekassa.

Asuu Lahden ja Hollolan rajalla miehen ja kahden lapsen kanssa. Lisäksi aikuinen tytär, hevosia, neljä kissaa ja koira.

Väitöskirjatutkija Helsingin yliopistossa Koneen Säätiön apurahalla vuodesta 2020 lähtien.

Tutkii Kenian vuoristometsien yöaktiivisia nisäkkäitä pikkulagoa ja puutamaan ääntelyn pohjalta.

Luontojärjestöjen edustaja Evon tiedekansallispuistoa Hämeenlinnaan valmistelevassa alueellisessa työryhmässä.

Harrastaa luonnonsuojelua, luontokuvausta, ratsastusta, urheilua ja lukemista.

– Olen nähnyt opettajana, että kaikilla on joku käsitys, mitä tiede on ja miten se toimii. Sitten tiede on täällä ja päätöksenteko täällä, Rosti sanoo ja ha-
vainnollistaa etäisyyttä käsillään.

Hänestä ihmisten olisi hyvä tietää, miten esimerkiksi ilmastomuutosta tutkitaan.

– Sitten voisi syttyä lamppu, kun keskustellaan siitä, rakennetaanko joku moottoritie.

Samalla voisi syntyä 50 neliökilometrin alue vanhaa metsää, josta tulisi turvaista elinympäristö monille uhanalaisille eläimille ja jäkälille. Kuukkelikin ehkä palaisi, Rosti sanoo.

– Yksi vahva alue hoitaisi biodiversiteettiä. En jaksa uskoa, että Suomessa tätä sellua jaksetaan iän kaiken keittää. Se kuolee omaan typeryyteensä. Tällä tavoin me saisimme suojeltua elinvoimaiset populaatiot monista lajeista eri lajiryhmistä.

Tämän vuoden alussa nimitettiin professori **Atte Korholan** johtama työryhmä, jossa on mukana niin Lammin riistanhoitoyhdistys, Hämeenlinnan kaupunki kuin tutkijoitakin. Rosti on siinä Greenpeacen edustajana. Ryhmän on määrä saada työnsä valmiiksi kesäkuun loppuun mennessä.

Maaliskuussa Hämeenlinnan valtuustossa käsiteltiin Evon retkeilyalueen suunnitelmaa, kun yhtäkkiä päädyttiin puhumaan jostakin aivan muusta.

Edellisenä päivänä maa- ja metsätalousministeri **Jari Leppä** oli Twitter-myrskyn jälkeen ilmoittanut, että kaikki hakkuut Evolla pysäytetään toistaiseksi.

– Hämeenlinnan valtuusto sai hyvän syyn nostaa metakka siitä, että Greenpeace oli ottanut kantaa. Ajateltiin, että hakkuiden pysäyttäminen on yksityisomaisuuteen puuttumista, vaikka Metsähallituksen metsät kuuluvat kaikille suomalaisille, Rosti sanoo.

Ja oli toinenkin ongelma: Hanna Rosti. Tai siis se, että hän kuului Greenpaceen ja oli siksi mukana tiedekansallispuistotyöryhmässä. Osa paikallisista piti Greenpeacen jäseniä militantteina ekoterroristeinä.

– Mietin itsekin, mikä minun asemani on tämän jälkeen, kun hakkuut pysäytetään. Onko se sen arvoista? Voiko se vaarantaa työryhmän työn?

Mutta vähän Rostia huvittaakin, miten pienestä asiasta haloo nousi.

Evon alue yhteensä on noin 22 000 hehtaaria, himpun Helsingin pinta-alaa isompi.

Tälle vuodelle hakkuita oli suunniteltu noin 30 hehtaaria, puolet Katajanokasta. Niistä ehdittiin hakata noin viisi.

Tällä hetkellä alueesta on suojeltu noin 2 000 hehtaaria, joka vastaa Helsingin niemeä Töölöstä ja Kalliolta etelään. Tiedekansallispuistosta on kaavailtu 5 000–8 000 hehtaarin kokoista.

– Suurin väantö on metsästys, mutta mihin se loppuisi. Opetusmetsääkin jäisi 1 800 hehtaaria. Vuosittaisia metsästäjiä on keskimäärin muutama päivässä, eikö niille riitä se 20 neliökilometriä? Rosti sanoo.

– Tässä on kyse 2 600 hehtaarista jo valmiiksi melkein suojeltua metsää, mutta harva tuntuu tietä-

”Luonnonsuojelu kytkeytyy tähänkin tutkimukseen vahvasti, enkä näe siinä mitään ristiriitaa.”

vän edes näitä perusasioita. Enemmän tämä on sitä, että on kaksi ryhmää ja niiden välinen vastakkainasettelu. Meitä pidetään viherpiipertäjinä, joille ei voi antaa aluetta. Se on periaatekysymys.

Syksyllä 2019 Rosti palasi Keniaan. Hän ajoi tutkimusasemalta moottoripyörällä öiksi pilkkopimeään metsään osoittelemaan punaisella taskulampulla puita. Ehkä parikymmenttisten apinoiden silmät välähtäisivät valo-keilassa.

Elintilaa niillä oli vain muutaman neliökilometrin alue.

Punkit söivät jalat kauheannäköisiksi ja nostattivat kuumeen. Välillä meni viisikin päivää, ettei kehtänyt näkynyt. Ääniä kyllä kuului kaskaiden metelin lomasta.

Pikkugalago löytyi, mutta löytyi muutakin. Ennen tunnistamaton puutamaani, josta Rosti kirjoitti väitöskirjansa seuraavan artikkelin.

Kun artikkeleita on julkaistu, toimittajat ovat soitelleet haastatteluita ympäri maailmaa. Lukioon Rosti ei enää aio palata, tutkijan ura kiinnostaa. Yöaktiivisten afrikkalaisten nisäkkäiden tutkimuksessa ”ei ole kauheasti kilpailua”.

– Luonnonsuojelu kytkeytyy tähänkin tutkimukseen vahvasti, enkä näe siinä mitään ristiriitaa. Kyllä tutkijat ottavat kantaa luonnon puolesta. Jos nisäkkäällä on kolme neliökilometriä metsää jäljellä, ei sitä voi tehdä niin, että vain kylmästi dokumentoi ja ajattelee, ettei se minulle kuulu. •

QUOTES

“Many Ph.D. students who know for sure they do not want to become professors opt to do postdocs because ‘it won’t hurt’ and it may seem like the ‘easy’ option. Many academic supervisors advise their students to do postdocs to gain professional experience. Studies have shown, however, that earning potential outside academia greatly suffers from postdoctoral endeavors. These ‘lost years’ lead to a signifi-

cant pay gap. This gap might close if you fare well—but it can take years.”

KARIN BODEWITS, SCIENCEMAG.COM, APRIL 14

“One quick strategy to break up a lecture: Lead a ‘water-fall.’ That is, ask students to answer a question in a few words in the chat box, but tell them to wait to post their responses until you give the signal. The result will be a cascade of original answers

that achieves multiple goals. You can check students’ understanding, promote active listening and engagement, and give them a break from slides, all at the same time.”

INSTRUCTIONAL DESIGNER FLOWER DARBY,
CHRONICLE.COM, MAY 5

“We demonstrate a significant negative relationship between the proportion of jargon words in the title and abstract and the number of citations a paper

LEADER

Corona Is a Bad Teacher

SANTERI PALVIAINEN
CHAIR, THE UNION FOR
UNIVERSITY TEACHERS AND
RESEARCHERS IN FINLAND, YLL

There is already light at the end of the tunnel. We can be reasonably confident that in the autumn we can, once again, go back to standing behind our lecterns, but what world are we returning to? The year has been taxing and challenging in many ways, and every teacher and student has developed different ways of working in the exceptional situation.

Ways of proceeding can be considered: we can go back to 2019, continue the year 2020 or form some kind of a synthesis out of them. What is clear is that the coronavirus epidemic cannot be our guide to what is sensible or fair. Are we taking an informed leap or jumping into the unknown?

At the moment, universities are likely having a discussion about forms of teaching in the coming autumn. A variety of contact, remote and hybrid implementations have been considered, and decisions have been made on different administrative levels to varying degrees.

It is, however, necessary to state that the decision about the implementation of teaching should be made as communally as possible – it cannot be an individual teacher’s responsibility. The scheduling and space questions related to teaching are difficult even in normal times. The essential question is whether students and teachers want to return to campus or to continue studying and teaching from home.

There are likely as many responses as there are respondents. For some students, remote learning has been a tremendous ordeal, but at the same time, many others have welcomed the new freedom. Similarly, the expe-

receives. Given that these elements are the hook to readers, we urge scientists to restrict jargon to sections of the paper where its use is unavoidable.”

ALEJANDRO MARTÍNEZ AND STEFANO MAMMOLA,

SPECIALIZED TERMINOLOGY REDUCES THE

NUMBER OF CITATIONS OF SCIENTIFIC PAPERS,

PROCEEDINGS OF THE ROYAL SOCIETY B, APRIL 9.

“We have this image of a wise person standing behind the president, whispering in an ear, imparting knowledge. In

reality, the science adviser is a resource for the White House and the president to do with as they see fit.”

PROFESSOR ROGER PIELKE JR., UNIVERSITY OF

COLORADO, NYTIMES.COM, APRIL 29

“After all, forcing someone to terminate their doctoral studies is a big deal that damages not only the student but also the supervisors. This is particularly true in the humanities and social sciences because

each supervisor in these disciplines is generally restricted to taking on one doctoral student per year. [...] Even as they strive to improve the quality of their doctoral programmes, Chinese universities must do everything they can to ensure that the downgrading route remains a last resort.”

RESEARCH ASSISTANT ZHANG RUOMEI,

INSTITUTE OF PUBLIC POLICY, SOUTH CHINA

UNIVERSITY OF TECHNOLOGY,

TIMESHIGHEREDUCATION.COM, MAY 9

riences of teaching personnel vary.

It is certainly not fair that in the future every student would be offered what they want, when they want it and in the way they want it. Common frameworks for encounters and teaching need to exist.

It is also not fair that both contact and remote teaching would be delivered simultaneously in the same working time. Hybrid teaching, where some participants are present in the teaching space and others participate through a remote connection, presents many pedagogical challenges. To conquer them, we will hopefully find applicable practices and new tools for teachers' pedagogical toolkits. Teachers naturally choose methods that they find sensible based on their own pedagogical competence, but the larger frameworks should be discussed thoroughly.

Many things happen remotely now: these experiences have been presented widely in editorials and columns. Many routine meetings may be transferred to remote implementations, and supervision may follow.

In this context, the question of working spaces becomes relevant: if, for example, in a three-person

office one person teaches remotely, another supervises remotely and the third person is in a remote meeting, cacophony is guaranteed. Quiet spaces are in short supply. All this forces people to seek to work from home regardless of the conditions there. It is not an all-round optimal situation – we still remember well the early days of working from home in spring 2020, when children and other family members made sudden appearances in the background of teaching and meetings.

It is necessary to consider profoundly what is the way in which we will do teaching in the 2030s, in the spirit of the Finnish higher education institutions' common Digivision. The picture will certainly be very different from now, but it is, in any case, important to have a dialogue about the ways of implementation, because the question affects everything from teachers' working time to student housing in places of study and to lecture halls remaining in use for teaching.

Many crude proverbs exist about rushing and its results, and I will not repeat them here, but in any case, it is clear that corona is a bad teacher. ●

TRANSLATION: ELINA SILTANEN

Helsingin yliopiston saksanopiskelijat ja Saksalais-Suomalainen Kauppakamari ovat huolissaan saksan opetuksesta ja osaajista. Helsingin yliopiston humanistisen tiedekunnan dekaani ja varadekaani vastaavat.

Haluaako Helsingin yliopisto ajaa saksan oppiaineen alas?

Helsingin yliopiston saksanopiskelijat ovat huolissaan oppiainetta piinaavasta resurssipulasta. Saksan opetushenkilöstöä on supistettu hiljalleen vuodesta 1997 alkaen. Viime vuosina viisi henkilöä on joutunut suorittamaan kahdeksalle henkilölle suunnitellut opetusvaatimukset. Henkilömäärän räikeällä alimitoituksella on ollut haittavaikutuksia muun muassa opetuksen laatuun ja kurssivalikoimaan. Nyt resursseista ollaan leikkaamassa lisää. Tuntipetuksesta sekä opiskelijoiden kansainvälistymiselle tärkeästä DAAD-lehtoraatista ollaan luopumassa, jolloin oppiaineen olisi mahdollonta järjestää edes pakolliset kurssit.

Resurssipulan taustalla ovat viime vuosikymmenellä tehdyt opetusalan leikkaukset. Helsingin yliopiston perusrahoitus on laskenut vuodesta 2015 lähtien yli 50 miljoonaa euroa, ja kustannustason nousu on jäänyt yliopiston katettavaksi toimintaa sopeuttamalla.

Tilanne on kuormittava niin opiskelijoille kuin opettajillekin. Epävarmuus oman oppiaineen tulevaisuudesta rasittaa opiskelijoita. Resurssipula uhkaa monen kurssin järjestämistä, mikä on johtanut siihen, että kursseja joudutaan suorittamaan uupumiseen asti nyt, kun se on vielä mahdollista. Olemme myös vakavasti huolissamme henkilökunnan jaksamisesta. Heidän työtaakkansa on jo nyt kohtuuttoman suuri, ja se suurenee tulevien leikkausten myötä entisestään.

Opetushenkilöstön alimitoitettu määrä ei aja kenkään etua. Helsingin yliopiston uudessa strategiassa vuosille 2021–2030 tavoitteeksi mainitaan yhteisön jäsenten uupumuksen ja uupumisriskin vähentäminen. Nykytila on kuitenkin irvokkaasti ristiriidassa tämän tavoitteen kanssa eikä näyttäydä hyvänä työnantajapolitiikkana Helsingin yliopistolta.

Ilman korkeatasoista ja monipuolista opetusta tutkintojen laatu huononee ja asiantuntemus kapeenee. Helsingin yliopiston kielitieteet ovat perinteisesti menestyneet kansainvälisissä vertailuissa erittäin hyvin. Ne ovat kuuluneet yliopiston kymmenen parhaan oppiaineen joukkoon. Nykyisillä toimenpiteillä menestystä tuskin pystytään takaamaan jatkossa. Haluaako Helsingin yliopisto ajaa alas koko saksan oppiaineen? Tilanne johtaa väistämättä siihen, jos resursseja ei lisätä. Olisi kummallista, jos Suomen suurimmassa ja vanhimmassa yliopistossa ei voisi opiskella Euroopan suurinta äidinkieltä pääaineena. •

UMLAUT RY

HELSINGIN YLIOPISTON SAKSANOPISKELIJOIDEN AINEJÄRJESTÖ

Saksan kielen osaamisella vauhtia Suomen talouteen

EK:n arvion mukaan yli miljoona työpaikkaa Suomessa riippuu viennistä. Viime vuosi rokotti Suomen vientiä rankasti, mutta vaikka Suomen vienti Saksaan väheni yli 16 prosenttia, Saksan osuus kokonaisviennistä oli edellisten vuosien tapaan suurin, melkein 14 prosenttia. Myös tuonnissa Saksa on Suomen suurin kauppakumppani yli 15 prosentin osuudella.

Saksan kielen osaajille on tarvetta suomalaisissa vientiyrityksissä. Klisee ”Saksasta voi ostaa englanniksi, mutta Saksaan myydään saksaksi” pitää paikkansa. Tätä tukee myös tilasto saksalaisten kielitaidoista: 40 vuotta täyttäneistä saksalaisista noin 60 prosenttia puhuu englantia huonosti tai ei lainkaan. Kun ottaa huomioon, että Saksassa yrityspäättäjät ovat usein vanhempia kuin Suomessa, asian merkitys korostuu. Kun saksalaiselle toimitusjohtajalle selviää, että keskustelu suomalaisyrityksen kanssa käydäänkin englanniksi, neuvottelu delegoidaankin yhtäkkiä kaksi johtoporrasta alemmaksi.

Moni yritys yllättyy viimeistään silloin, kun osapuolet ovat päässeet sopimusvaiheeseen: kaikki sopimukset saksalaisten kanssa tehdään saksaksi.

Me Saksalais-Suomalaisessa Kauppakamarissa kysymme säännöllisesti Suomessa toimivilta saksalaisilta yrityksiltä, miten he arvioivat Suomea toimintaympäristönä. Sen perusteella yritykset ovat suurimmaksi osaksi tyytyväisiä. Ne kuitenkin kamppailevat saksankielisen työvoiman saatavuusongelman kanssa. 83 prosentilla yrityksistä on jonkin asteen vaikeuksia löytää Suomesta koulutukseltaan sopivia työntekijöitä, joilla on riittävä saksan kielen taito – sopivan pääai-
neen tai ammatillisen kokemuksen lisäksi.

Helsingin Sanomien (19.3.) mukaan valinnaisen B2-kielen lukijoiden määrä yläkouluissa ja lyhyen saksan kirjoittajien määrä ylioppilaskirjoituksissa on pudonnut rajusti. Kun tähän tietoon yhdistetään tilastotieto, jonka mukaan Euroopan toiseksi ja kolmanneksi puhutuimmat kielet ovat ranska (12 % eurooppalaisista) ja saksa (11 %), pääsemme yhtälöön, jonka pitäisi huolettua kansakunnan päättäjiä.

Ei ole kaukaa haettava, että viestintäkoulutuksella ja kielten opetuksella – etenkin saksan kielen opetuksella – on merkittävä vaikutus Suomen talouden kilpailukykyyn, työllisyyteen ja tätä kautta koko maan tulevaisuuteen. Suomen yliopistoilla ja ammattikorkeakouluilla on tässä tärkeä rooli. Nyt ja tulevaisuudessa. •

JAN FELLER

TOIMITUSJOHTAJA

SAKSALAISSUOMALAINEN KAUPPAKAMARI

Myös yliopisto on kieliaineista huolissaan

Kiitos opiskelijajärjestö Umlautin ja Saksalais-Suomalaisen Kauppakamarin edustajille tärkeän asian esiin nostamisesta.

Saksan kielen, samoin kuin muiden kielten, osaaminen on tärkeää, eikä Helsingin yliopiston humanistisessa tiedekunnassa ole pienintäkään epäilystä kielten opiskelun tärkeydestä. Tiedekunnassa tarjotaan tutkintoon johtavaa opetusta noin 20 kielessä.

Viime vuosina tiedekunnan talous on ollut tiukilla, ja siksi kaikkia tehtäviä ei ole voitu täyttää. Tiedekunnassa on kuitenkin etsitty keinoja tukea saksan opetusta. On muun muassa järjestetty tuntiopetusta tilanteissa, joissa vakituisia opettajia ei ole tarpeeksi. Lisäksi on kannustettu ohjelmien – esimerkiksi kääntämisen ja tulkkauksen maisteriohjelman sekä kielten maisteriohjelman – yhteistyöhön. Opetusta, koulutusohjelmia ja ohjelmien välistä yhteistyötä kehitetään jatkuvasti. Korona-aikaan opettajat ovat kehittäneet opetukseen uusia monimuotomenetelmiä, joista on iloa koronan jälkeenkin.

Saksaa tarjotaan onneksi Helsingin ohella viidessä muussakin yliopistossa, joten saksan taito ei ole vain Helsingin yliopiston varassa. Monien kieliaineiden tilanne on valitettavasti se, että hakijamäärät pienenevät, sillä koululaiset eivät enää opiskele englannin lisäksi muita kieliä.

Humanististen alojen kehitys on ollut huolestuttava tällä vuosikymmenellä. 2000-luvun alussa suomalaisissa yliopistoissa aloitti vuosittain noin 3 000 uutta humanistiopiskelijaa. Nyt parikymmentä vuotta myöhemmin aloittavia opiskelijoita on noin 2 100. Suurin vähennys on ollut kieliaineista, joissa kato on vienyt 600 paikkaa. Väistämättä tämä johtaa kielivarrannon kapenemiseen ja heikentää muutenkin humanistisen sivistyksen asemaa. Toivoo sopii, että ajat kääntyvät ja kielten ja kulttuurien opiskelu kiinnostaa uusia sukupolvia. •

PIRJO HIIDENMAA

DEKAANI

MINNA PALANDER-COLLIN

VARADEKAANI, KIELTEN OSASTON JOHTAJA

HELSINGIN YLIOPISTO, HUMANISTINEN TIEDEKUNTA

Autonomiaselvitys oli fiasko

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 25.6.2020 **Pekka Hallbergin** johtaman työryhmän selvittämään yliopistojen hallinnollisen autonomian tilaa.

Sanottakoon suoraan: työryhmän lopputulos on fiasko.

Työryhmän mukaan vuoden 2010 yliopistolakia ei tarvitse avata yliopistoyhteisön jäsenten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi. Yliopistot voivat joutosääntöjensä kautta helpottaa ongelmiaan itse. Työryhmän mielestä lakimuutokset lisäisivät sääntelyä ja veisivät yliopistojen päätösvaltaa ministeriölle.

Kannanotto on outo ja epälooginen jo siksi, että useissa selvityksissä on todettu johdon etääntyneen henkilöstöstä. Yhteisön selvä enemmistö katsoo vaikutusmahdollisuuksiensa heikentyneen olennaisesti.

Lakitasoinen sääntely muodostaa kehikon, jonka puitteissa yliopistojen perustuslaissa turvattu autonomia toteutuu. Nykyinen laki on eräänlainen pakkopaita, joka asettaa ahtaat rajat autonomialle ja yliopistodemokratialle.

Jos lakiin tehdään muutoksia, voidaan yliopistojen autonomiaa lisätä (tai kaventaa, kuten vuoden 2010 lailla). Muutos ei suinkaan merkitse alistumista OKM:n ohjailuun. Lainmuutosta tarvitaan demokratian vahvistamiseksi.

Yhtä erikoista on viitata ongelmiin, joita lakitasoisen sääntelyn lisäämisestä voisi seurata. Lain avaaminen yhteisön jäsenten enemmistön toivomalla tavalla johtaisi päinvastoin sääntelyn vähenemiseen.

Myös työryhmän näkemys autonomiasta on kummallinen: se kiinnittyy yliopiston johdon autonomiaan yliopistoyhteisön jäsenistä, ei yhteisön jäsenten vaikutusmahdollisuuksiin. Tämän vuoksi työryhmän näkemys kolmikantademokratiasta jää tyhjäksi. Jos ei ole aitoa demokratiaa, ei kolmikannallakaan ole merkitystä. Jos taas demokratiaa vahvistetaan, olisi kolmikannan rooli hyvin tärkeä.

Mietintöä lukiessa kohtaa deja-vu-ilmiön: tällaista tyhjää puhetta kuultiin yllin kyllin silloin, kun ”fantastista” yliopistouudistusta runnottiin läpi.

Onttoina kumisevat viittaukset yhteiskunnan muutokseen, kansainvälistymiseen ja taloudellisen vastuun lisääntymiseen, joilla perusteltiin ”autonomian lisäämistä”.

Työryhmä ottaa annettuna, että vuoden 2010 lailla laajennettiin yliopistojen autonomiaa, vaikka todellisuus osoittaa päinvastaista.

Autonomiaa on kavennettu erityisesti entistä yksityiskohtaisemman taloudellisen ohjauksen kautta, mutta myös muilla tavoin. Nämä muutokset ovat vaarallisesti heijastuneet jopa tutkimukseen ja opetukseen. Työryhmän käyttämä suppea lähdeaineisto on tarkoitushakuisesti valittu lopputulosta silmällä pitäen. Tämän vuoksi analyysi autonomian kaventamisesta ja sen seurauksista jää tekemättä.

Väistämätön johtopäätös on se, että työryhmän tarkoitus oli legitimoida nykyinen tilanne. Myös yliopistojen johto voi olla tyytyväinen raporttiin, kun johdolle keskitettyä valtaa ei haluta purkaa. Muis- tamme hyvin, kuinka moni yliopistojen johtaja on varoitellut siitä, että lain avaaminen voisi johtaa ”vielä huonompaan” lakiin. Vaikka nyt on uusi hallitus, ei muutoksia taaskaan saisi tehdä. Ehkä seuraavan hallituksen aikana?

Hyvääkin selvityksessä oli: annan kiitosta työryhmän näkemyksille ylioppilaskunnan pakkojäsenyydestä ja siitä, että yliopistojen taloudellisen ohjailun toimivuutta pitäisi arvioida.

Asiantuntijaorganisaatioon sopimattoman johtamisjärjestelmän purkaminen ei olisi kiinni rahasta. Demokratian lisääminen ei aiheuttaisi taloudellisia kustannuksia. Nykytilanteen ylläpitäminen sen sijaan kuormittaa yliopistoja ja niiden henkilöstöä monin tavoin.

Olemme eläneet kohta yksitoista vuotta yliopistotokuristuksen aikaa. Olisi vihdoin käänteen aika. Muutos osoittaisi myös luottamusta yliopistoihin ja yliopistoyhteisön jäseniin. Ja tietenkin se kertoisi myös hallituksen tutkimus-, koulutus- ja sivistysmyönteisyydestä, johon on viime aikoina kohdistunut kovia kolhuja. •

JUKKA KEKKONEN

OIKEUSHISTORIAN JA ROOMALAISEN OIKEUDEN PROFESSORI,
HELSINGIN YLIOPISTO

GUIDELINES FOR DEALING WITH ONLINE HARASSMENT

As Director of Advocacy with the Finnish Union of University Researchers and Teachers (FUURT), I have frequently been asked how to deal with situations in which a researcher or a teacher is harassed due to their work. There are many different forms of harassment, of course, but one of the most difficult ones to deal with is that which happens online. I discussed this topic a couple of years ago, but I think it's time to bring it up again.

It is sometimes difficult to draw a line where heated discussion ends and harassment begins. It seems to me that the more controversial research topics attract the most harassment. Sometimes people may just be interested in learning about the research and get a bit overexcited, or they may disagree or even be offended by it. Sometimes, however, lines are crossed and a heated discussion becomes harassment. Lately, some of the most controversial topics regarding research involve issues such as immigration, sex- and equality matters and the paranormal.

It is important to realize what is harassment and when a law has been broken. It is also good to have guidelines to follow if you suspect harassment. FUURT has thus prepared guidelines for researchers and teachers to help members cope with situations in which they face harassment.

CRIMINAL OFFENCES RELATED TO ONLINE HARASSMENT

Harassing communications: A person who, with intent to disturb, repeatedly sends messages or calls another so that the act is conducive to causing said other person considerable disturbance or harm.

Dissemination of information violating personal privacy: A person who unlawfully through the use of the mass media, or otherwise by making available to many persons disseminates information, an insinuation or an image of the private life of another person, so that the act is conducive to causing that per-

son damage or suffering, or subjecting that person to contempt.

Defamation: A person who spreads false information or a false insinuation of another person so that the act is conducive to causing damage or suffering to that person, or subjecting that person to contempt, or disparages another in a manner other than referred to in paragraph.

WHAT TO DO WHEN YOU FACE HARASSMENT

- 1) Make the other person aware you find the messaging/contact disturbing.
- 2) Remember, you are not obligated to continue a conversation that has become inappropriate or harassing, even if work-related.
- 3) Save all inappropriate messages and texts and take screenshots and record phone calls if they become harassing.
- 4) If the harassment is work-related in any way, make your employer aware. The employer is responsible for employees' work safety, both physical and psychological.
- 5) You may always contact your occupational health services. Sometimes it is a good idea to talk to somebody.
- 6) Contact your supervisor and health and safety representative.
- 7) Contact the police if the harassment is serious or continuous. If someone threatens you or somebody else, it is always a police matter.

FOR MORE INFORMATION, PLEASE VISIT
[TIETEENTEKIJAT.FI/EN/SUPPORT-OF-WORKING-LIFE/HARASSMENT-IN-WORKING-LIFE/](https://tieteentekijat.fi/en/support-of-working-life/harassment-in-working-life/)

Meneekö maine ja onko sillä merkitystä?

Someviha satuttaa ja ärsyttää, mutta kollegoilta tuleva asiaton palaute voi sekä lietsoa somekansaa että haitata tutkijan urakehitystä.

Tutkijan odotetaan näkyvän enimmäkseen enemmän yhteiskunnallisilla estradeilla: antavan haastatteluja, kirjoittavan blogeja, päivittävän somessa. Se kuuluu yliopistojen lakisääteiseen kolmanteen tehtävään, yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen. Julkisuuteen antautumalla tutkija kuitenkin altistaa itsensä monenlaisille lieveilmiöille.

”Työhuoneeni ovea yliopistolla on käyty kuvaamassa ja kuva julkaistu Twitterissä verhottuna uhkauksena: tiedämme mistä sinut löytää”, historiantutkija **Oula Silvennoinen** kirjoittaa *Kun tutkija kohtaa vihaa* -kirjassa.

Poliittisen historian tutkijan **Noora Kotilaisen** ja politiikan tutkijan **Johanna Vuorelman** toimittamassa kirjassa tutkijoiden kohtamaa häirintää ja painostusta käsitellään eri muodoissaan 12 luvussa. Some näkyy ja kuuluu, mutta on lopulta vain yksi osa kokonaisuutta.

— Keskustelussa nousevat helposti esiin tutkijat ja toimittajat ja vellova massa, joka kohdistaa heihin vihapuhetta, mutta ilmiö ei tyhjene siihen, Vuorelma sanoo.

Tutkijoihin on aina kohdistunut painostusyrityksiä myös ylhäältä päin, vallanpitäjiltä. Ari Turusen ja **Petri Laukan** kirjoittamassa luvussa kerrotaan esimerkiksi siitä, miten paavi asetti 1600-luvulla Leidenin yliopiston opiskelijat konkirkiroukseen. Yliopisto kun pyrki mahdollistamaan tutkimuksen vapauden ja hyväksyi opiskelijoita uskontokuntiin katsomatta.

Nyky-Suomessa tutkijoita kärjekkäimmin kritisoivat päättäjät ovat olleet perussuomalaisia. Esimerkkejä löytyy kirjasta useita. Kansanedustaja **Jani Mäkelä** on paheksunut Twitterissä esimerkiksi Oula Silvennoisen Suomen holo-kaustisuhdetta käsitelleen tutki-

muksen saamaa rahoitusta:

”Kyseinen rahoitus on täydellistä pelleilyä ja kyseessä ei ole tutkija vaan aktivisti.”

— Tämä on tyypillistä minimoimista, että nostetaan henkilö keskiöön ja käydään tutkimuksen sijaan hänen kimppuunsa, Kotilainen sanoo.

Oppositio puolueen kansanedustajilla ei ole merkittävästi valtaa siihen, kenelle ja millä perusteilla tutkimusrahaa jaetaan. Mutta entä seuraavien eduskuntavaalien jälkeen? Voimmeko olla varmoja, ettei Suomessa käy kuten Puolassa tai Unkarissa? Muistakin puolueista on kuulunut kommentteja ”perustuslakitalalebaneista” ja ”kaiken maailman dosenteista”.

Ehkä vaikeimmin käsiteltävä aihe on tutkijayhteisön sisältä kumpuaava häirintä tai suoranainen vihapuhe. Mutta mistä tarkalleen ottaen

Noora Kotilainen & Johanna Vuorelma (toim.): **Kun tutkija kohtaa vihaa.** Asiantuntijuus, tiede ja julkisuus. Umpihanki 2021. 216 sivua.

MIRVA HELENIUS

Noora Kotilainen

LINDA TAMMISTO

Johanna Vuorelma

puhummekaan? Mikä on vielä asiallista kritiikkiä ja mikä jo vihapuhetta? Vihapuheella ei Vuorelman mukaan ole yhteisesti jaettua merkitystä. Se vaikeuttaa keskustelua.

Kritiikki, ankarakin, kuuluu tieteentekoon. Välillä tieteellinen debatti kuitenkin leviää lehtien palstoille ja sosiaaliseen mediaan. Tutkijoiden väliset debatitkin voivat joskus olla rajuja. Tällöin keskiöön saattaa nousta tutkija eikä tutkimus. Kollegoilta saatu kritiikki voi villitä somekansaa ja tehdä kohteena olevalle tutkijalle kipeämpää kuin pelkästään ”alhaalta päin” tuleva hälinä.

– Joskus on ehkä helpompi ottaa vastaan kovaakin kritiikkiä jo tunnetulta vastapuolelta kuin omalta viiteryhmältään. Tämä on vaikea kysymys, jota ei ole paljon käsitelty, Kotilainen pohtii.

Oula Silvennoisen maine tietyissä kansallismielisissä piireissä

on musta, mutta tutkijayhteisössä hän on yhä arvostettu. Silvennoisen itse kirjoittaakin vihamyrskyjen herättävän hänen uteliaisuutensa ja osoittavan tutkimusaiheensa merkityksen.

Tulevaisuudessa maineen merkitys tutkijalle voi korostua, oikeustieteen tohtori **Miikka Vuorela** arvioi kirjassa. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen korostuu entistä enemmän tutkijoiden työssä, ja jos negatiivinen julkisuus onnistuu horjuttamaan tutkijan mainetta ja uskottavuutta, vaikutukset voivat näkyä myös urakehityksessä.

– Ensimmäisenä mieleen tulee dosentti **Markku Ruotsila**, joka on itse tuonut esiin, että katselee asioita konservatiivisesti. Hän on puhunut haastatteluissa siitä, että hänen tutkimusnäkökulmaansa ei hyväksytty akateemisessa yhteisössä ja sen takia hänen uransa

ei ole edennyt, vaikka julkaisu-puolella on meriittejä, Vuorelma sanoo.

Syy-seuraus-yhteyttä on kuitenkin yleensä vaikeaa todistaa.

– Tämäntyyppisiä tapauksia Suomessakin on, mutta siinä on aina mukana tutkijan oma tulkinta. Akateemisen yhteisön tulkinta voi olla jotain muuta.

Kun tutkija kohtaa vihaa -kirja on rajattu käsittelemään yhteiskuntatieteilijöitä. Vihapuhe ja häirintä eivät Kotilaisen ja Vuorelman mukaan kuitenkaan kunnioita tieteenalojen rajoja. Tämän on koronapandemiakin osoittanut. Moni virologi ja oikeustieteilijä on joutunut kovempaan julkiseen myllytykseen kuin ikinä aiemmin.

– Vihapuhe ei ole tieteenalasta kiinni, vaan siitä, mikä asia milloinkin politisoituu, Noora Kotilainen sanoo. •

Kerttu-Kaarina Suosalmi: Ihana on Altyn-köl (1988)

Yhteyttä ei minkäänlaista

Altain myyttinen Kultajärvi Altyn-köl läikehtii Kaarinan mielessä hänen muistellessa kuollutta isäänsä. Suhde äitiin on puolestaan hankala. Se on taas mielessä, kun hän menee Helsingistä käymään äitinsä luona.

Opiskelemaan lähdettyään hän oli tuntenut ”vapautumista, onnea, ylemmyyttäkin”. Uteliaisuutta kihi-sevää äitiä ei ilahduta, että Kaarina on vaihtanut opinahjokseen Yhteiskunnallisen korkeakoulun. Opinnot sentään olivat ennallaan: kirjallisuutta, sosiaalipolitiikkaa, psykologiaa, muinaisuskoa. Äidin kysymyksen, mitä yhteyttä noilla opinnoilla oli, tämä vastaa: ”Yhteyttä ei minkäänlaista”.

Velipuolensa Immun mukaan Kaarina ei pystynyt systemaattiseen opiskeluun. Kolmen opiskeluvuotensa aikana hän oli ”ollut oppositiossa niin montaa vastaan, rakastunut päätä-pahkaa tseremissin nukkavieruun dosenttiin” ja raivostunut sosiaalipolitiikan professorille, joka yritti muuttaa hänen laudaturtyönsä aihetta.

Sitten hän tutustuu italialaiseen Carmine Inestiin ja he alkavat viihtyä toistensa seurassa. Kun he kerran ovat sopineet tapaavansa Centralissa (tuolloin vielä Helenankadulla), Kaarina kuitenkin myöhästyy. Hän on ollut seminaarissa, ja hänen on pitänyt huolehtia päissään oleva professori Kupiainen yhdessä opiskelutovereidensa Turusen ja Vaaleaksi kutsutun ”kaunisihoisen tytön” kanssa hotelli Hansaan selviämään.

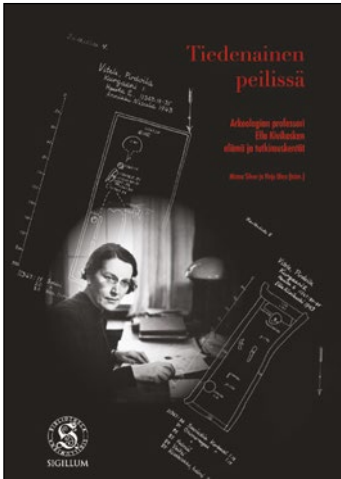
Kaarina lähtee kanslerin luo ker-tomaan, että Kupiaisen luennot pitäisi peruuttaa. Näin tapahtuu, ja Kaarinan ystävätär Turunen kertoo, että Vaalea oli saanut proffansa hotellista junaan. Näillä kahdella oli, kuten koko YK tie-si, platoninen suhde.

Sellainen on Kaarinan ja Carminenkin suhde. He keskustelevat suomeksi ja ruotsiksi, mutta välillä Carmine intoutuu puhumaan italiaa, jota Kaarina ei juurikaan ymmärrä, vaikka on opiskellut latinaa. Mikä hän oli miehiään – ”karkuri, on-nensoturi siviilivaatteissa, yksi antti puuhaara -- kiihkeä taidokasliikkei-nen samurai paholaistempuineen?” Sitä hän ei saa koskaan tietää, koska Carmine kuolee.

Immulle Kaarina tilittää, että ”muutoksen mahdollisuuksiin minä uskon, rajojen rikkomiseen -- variaa-tioiden mahdollisuus on valtava”. Ikä-vänsä hän itkee Sörkan Vihreän lyhdyn viskiin, olueen ja pyttipannuun – Ihana on Altyn-köl, lumottu paikka, jossa Kaarina tuntee isänsä yhä elävän.

Kaarinan tarina löytyy hänen kaimansa Kerttu-Kaarina Suosalmen (1921–2001) romaanista *Ihana on Altyn-köl* (1988). Teos jäi hänen toiseksi viimeiseksi ro-maanikseen, ja se sijoittuu 1940-luvun loppuun, sodan jälkeiseen Helsinkiin.

Suosalmi opiskeli Kaarinan tavoin Yhteiskunnallisessa korkeakoulussa ja valmistui sosionomiksi vuonna 1946. Hän jatkoi vielä opintoja Helsingin yli-opistossa valmistumatta. ●

Minna Silver ja Pirjo Uino (toim.): **Tiedenainen peilissä. Arkeologian professori Ella Kivikosken elämä ja tutkimuskentät.** Sigillum 2020. 600 s.

Tuntemattomaksi jäänyt arkeologi kaivetaan esiin

Vaikka olen opiskellut naistutkimusta, **Ella Kivikoski** (1901–1990) ei ole tullut vastaan, ei kirjoissa eikä luennoilla. Ei, vaikka hänen ansio-luettelonsa on näyttävä. Kivikosken kirjoittamat Suomen esihistoriaa käsittelevät teokset ovat kullekin monen lukijapolven käsissä.

Omana aikanaan hän myös julkaisi kirjoituksia *Kotilieden* kaltaisissa koko kansan lehdissä, ja häntä haastateltiin esimerkiksi *Aamulehden*. Väiteltään Kivikoskesta tuli Helsingin yliopiston ainoa naisprofessori ja samalla Pohjoismaiden ensimmäinen naispuolinen arkeologian professori. Hän oli myös Suomalaisen Tiedeakatemian ensimmäinen naisjäsen. Viime vuosi-

kymmeninä hän on kuitenkin ollut tuntematon alansa ulkopuolisille.

Tämä onneton tosiasia korjataan tässä kirjassa. *Tiedenainen peilissä* peilaa kansainväliset mitat täyttävää uranuurtajaa monelta kantilta monen tutkijan voimin. Osa artikkeleista on tieteellisen yksityiskohtaisia ja perusteellisia, osa pohjaa työtovereiden ja oppilaiden muistelmiin. Mukana on myös professorin omia kommentteja työstään ja elämästään.

Kivikosken lapsuus ja nuoruus ennen akateemista uraa oli aika tavallinen. Perheen kesänviettopaikka, kartano Tammelan Hevonnien kylässä, oli kuitenkin hyvin vanha, ja alueelta löytyy erilaisia ihmistoiminnan jäännöksiä esihistorialliselta kaudelta alkaen. Arkeologisissa kaivauksissa alueelta on löytynyt esimerkiksi rautakauden keramiikkaa.

Tämä ennusti Kivikosken tulevaa ammatinvalintaa, ja rautakausi olikin hänen suurin kiinnostuksen kohteensa. Ensin Kivikoski opiskeli historiaa, josta ei ole pitkä matka arkeologiaan. Hän oli erityisen kiinnostunut rautakauden Ahvenanmaasta.

Hän tutki myös rautakauden naista ja teki aiheesta laudaturinsa vuonna 1930. Arvosana oli oudon vaatimaton verrattuna Kivikosken muihin arvosanoihin. Kirjassa kysytään, onko syynä ollut se, että Kivikoski tutki laudaturissaan naisen asemaa. Aihe saattoi tuon ajan yliopistossa olla liian rohkea. Sittemmin Kivikoski erotti jyrkästi sukupuolen ja tieteen toisistaan – tiede on universaalia, neutraalia ja puolueetonta.

Kiintoisa on myös Kivikosken

ja arkeologian asema ja merkitys toisen maailmansodan aikoina. Kun miehet olivat rintamalla, naisille avautui tilaisuus edetä uralaan nopeammin, vaikka toiminta lotissa sitoi heitäkin. Kivikoski hoiti 1940-luvulla Muinaistieteellisen toimikunnan esihistoriallisen osaston amanuenssin tehtävää, ja sen ohella hän kuului Suomen Muinaismuistoyhdistyksen johtokuntaan. Näiden tehtävien lisäksi Kivikoski osallistui ahkerasti erilaisiin julkaisuhankkeisiin.

Eritoten Saksan vaikutuksesta muinaishistoria, etenkin keskiaika, nousi keskeiseksi tutkimuskohdeksi historiassa ja arkeologiassa. Kivikoski joutuikin tutkimustyössään poliittisten jännitteiden keskelle. Pyrittiin osoittamaan, että Itä-Karjalan alue on alun perin suomalaista juurta ja kuuluu Suomelle. Kivikosken tutkimukset eivät tätä tukeneet. Tämä vaikeutti professorin saamista, mikä kuitenkin onnistui sodan jälkeen vuonna 1948. Muutenkin nationalismi oli kaksikielisessä kodissa kasvaneelle ja kansainvälisesti suuntautuneelle tutkijalle vierasta ja vastenmielistä.

Kirjan paras puoli on monipuolisuus: lukija oppii tuntemaan Kivikosken niin tutkijana kuin yksityishenkilönäkin. Myös ympäröivä yhteiskunta ja sen muutokset nivotaan Kivikosken tutkimuksiin ja tieteen kehitykseen. Huono puoli on, että monissa artikkeleissa kerrotaan samoja asioita, vain vähän eri tavoin ja sanoin. 600-sivuisesta opuksesta löytyy myös arkeologian hienouksiin uppoutuvia artikkeleja, jotka menevät alan ulkopuoliselta ohi. •

PEKKA WAHLSTEDT

YLL:N

HALLITUS 19.3.2021

- Sai selvityksen autonomiaselvityksestä.
- Kävi keskustelun järjestörakennetyöstä ja evästi valtuutettuja.
- Hyväksyi toimintakertomuksen vuodelta 2020 ja toimintasuunnitelman 2021–22 esitettäväksi liittokokoukselle.
- Päätti OAJ:n valtuustovaalien järjestämisestä oman vaalipiirin osalta.
- Merkitsi Kielikeskus-webinaarin palautteen tiedoksi. •

YLL:N

HALLITUS 16.4.2021

- Päätti saavutettavuusselvityksen lausunnosta.
- Sai selvityksen järjestörakennetyön ajan-kohtaisesta vaiheesta.
- Päätti viestinnän vuosikellosta vuodelle 2021.
- Päätti kutsua liittokokouksen koolle ja hyväksyi tilinpäätöksen ja budjetin.
- Päätti vuoden 2021 webinaari- ja blogikokonaisuudesta. •

TIETEENTEKIJÖIDEN

HALLITUS 19.3.2021

- Käsitteli vastuullisen sijoittamisen asioita.
- Kuuli katsauksen TES-tavoitteiden asettelusta.
- Kuuli Akavan kannoista paikalliseen sopimiseen ja lomautus- ja työllisyystilanteesta.
- Hyväksyi vuoden 2020 tilinpäätöksen vahvistettavaksi liittokokoukselle.

- Päätti liiton kannat yliopistojen hallinnollisen autonomian tilaa käsittelevään selvitykseen ja niistä viestimiseen. Katso liiton tiedote "OKM:n rahoitusohjausmalli pitäisi arvioida ja yliopistolakia tulisi tämentää johtosääntöjen osalta".
- Päätti liiton kannat hallituksen puoliväliriiheen.
- Päätti liiton kannat avoimiin oppimateriaaleihin, rinnakaistallentamiseen ja avoimeen julkaisemiseen. Muita avoimeen tieteseen liittyviä kantoja käsitellään seuraavassa kokouksessa.
- Päätti yhdistysten toiminta-avustuksista 2021. •

TIETEENTEKIJÖIDEN

HALLITUS 9.4.2021

- Käsitteli jäsenyyteen liittyviä asioita.
- Kävi läpi liittokokousaineiston ja esityslistan. Valtuutti henkilöstön valmisteamaan äänestys- ja vaalijärjestystä.
- Päätti liiton kannat preprint-aineistoihin ja avoimeen tutkimusdataan. Avoimen tieteen kokonaisuudesta viestitään kootusti, kun kaikki kannat ovat valmiit.
- Kuuli edunvalvontakatsauksen jäsenistön kannalta merkittävistä ajankohtaisista ratkaisuista.
- Kuuli Helsingin yliopiston oikeuksien luovutussopimusvalmistelun tilanteesta.
- Kuuli katsauksen OKM:n tutkijanuratyöryhmän tilanteesta.
- Kävi läpi Tieteentekijöiden kootut linjaukset nuoria tutkijoita koskien.

- Päätti yliopistoautonomiaselvityksen jatkotoimista.
- Totesi, että kehysriihivaikuttamista tehty mm. yhteisellä tiedotteella muiden sektorin järjestöjen kanssa, ks. tiedote 7.4. •

PROFESSORILIITON

HALLITUS 6.4.2021

- Käsitteli alustavia tuloksia liiton selvityksestä, joka käsittelee yliopistojen sisäisiä rahanjakomalleja. Selvityksen tulokset julkistetaan kevätseminaarin yhteydessä 23.4.
- Käsitteli liiton palkkaselvitystä. Ensimmäistä kertaa palkkaselvitys sisältää myös professorin urapolulla olevien palkkatiedot. Palkkaselvitys julkaistaan valtuuston kokouksen yhteydessä 24.4.
- Päivitti liiton palkkiosuosituksen.
- Keskusteli professorin urapolun nimikkeistä.
- Merkitsi tiedoksi, että joulukuussa 2020 annettujen työuomioistuinten päätösten johdosta Taideyliopisto on vakinaistanut noin 80 lehtoria ja professoria.
- Sai selvityksen OKM:n seminaarista, jossa käsiteltiin pieniä osaamiskokonaisuuksia (micro-credentials).
- Käsitteli valtuuston kokoukseen tulevia asioita, mm. hyväksyi vuosikertomuksen.
- Sai katsauksen liiton viestinnästä.
- Päätti vastata TEK:n haasteeseen tukea opiskelijoiden ennaltaehkäisevää mielen-terveystyötä Nyyti ry:n kautta.
- Merkitsi tiedoksi seuraavat sidosryhmätapaamiset: TAU:n johto, TY:n johto, ISY:n johto. •

member+

Jäsenetupalvelu akavalaisille

Tutustu palveluun: www.memberplus.fi

PROFESSORILIITTO - PROFESSORSFÖRBUNDET

Rautatööläisenkatu 6
00520 Helsinki

Puheenjohtaja
Jukka Heikkilä
jups@professori.fi
puh. 045 657 5757

Varapuheenjohtaja
Eeva Moilanen
eeva.moilanen@professori.fi
puh. 050 305 667

Toiminnanjohtaja
(Edunvalvonta,
lainopillinen neuvonta)
Tarja Niemelä
puh. (09) 4250 7010

Järjestöpäällikkö
(jäsenneuvonta)
Raija Pyykkö
puh. (09) 4250 7011

Taloustäastaava
(Talousthallinto, jäsenmaksut)
Anne Lehto
puh. (09) 4250 7013

Järjestösihteeri
(Jäsenyyteen liittyvät asiat)
Mia Rikala
puh. (09) 4250 7012

Viestinnän asiantuntija
Elina Andersson-Finne
puh. 050 348 1795

Liiton yleisnumero:
(09) 4250 700
etunimi.sukunimi@
professori.fi

www.professori.fi

TIETEENTEKIJÄT - FORSKARFÖRBUNDET

Rautatööläisenkatu 6
00520 Helsinki

Puheenjohtaja
Maija S. Peltola

Toiminnanjohtaja
Johanna Moisio
puh. 0207 589 612

Edunvalvontajohtaja
Mia Weckman
puh. 0207 589616

Lakimies
Salla Viitanen
puh. 0207 589 621

Taloustäällikkö
Sanna Hoikka
puh. 0207 589 613

Erityisasiantuntija
Miia Ijäs-Idrobo
puh. 0207 589 622

Kehittämisasiantuntija
Ira Laitakari-Svärd
puh. 0207 589615

Viestintäpäällikkö
Eevastiina Aho
puh. 040 620 3136

Viestintäsuunnittelija
Milla Talassalo
puh. 050 337 0551

Jäsenpalvelut
jasenpalvelu@tieteentekijat.fi
arkisin klo 9–16 puh. 0207 589 619

etu.sukunimi@tieteentekijat.fi

www.tieteentekijat.fi

YLIOPISTOJEN OPETUSALAN LIITTO YLL - FÖRBUNDET FÖR UNDERVISNINGSEKTORN VID UNIVERSITETEN YLL

Rautatööläisenkatu 6
00520 Helsinki

Puheenjohtaja
Santeri Palviainen
puh. 040 537 6211
santeri.palviainen@oulu.fi

Järjestötoiminnan assistentti
Rosa Hawela
puh. 020 748 9552
rosa.hawela@oaj.fi

Erityisasiantuntija
(työmarkkina-, korkeakoulu- ja
tiedepolitiikka)
Hanna Tanskanen
puh. 020 748 9621
hanna.tanskanen@oaj.fi

Erityisasiantuntija,
(työmarkkina- ja
korkeakoulupolitiikka)
Pasi Repo
puh. 020 748 9719
pasi.repo@oaj.fi

www.yll.fi

ACATIIMI

Päätoimittaja
Tuomo Tamminen
puh. 040 3511 196
tuomo.tamminen@acatiimi.fi

1000
URAPOLKUJEN
TOHTORIT

SAVE **THE**
DATE

02.09.2021

**Kohteena
tohtorien
tuhannet
urapolut.**

TIETEENTEIKIJÄT
FORSKARFÖRBUNDET • FUURT

**Helsinki / Joensuu / Jyväskylä /
Kuopio / Oulu / Tampere / Turku /
Livestriimaus**